

**OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARINA DEVAM EDEN
ÇOCUKLARIN GÜNLÜK EKTRAN SÜRELERİNİN VE
İÇERİKLERİNİN İNCELENMESİ**

Selin Evlice

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

AĞUSTOS, 2022

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren oniki (12) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Selin

Soyadı : Evlice

Bölümü : Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı

İmza :

Teslim tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı : Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Günlük Ekran Süreleri ve İçeriklerinin İncelenmesi

İngilizce Adı : Examination Of Daily Screen Time and Content Of Children Who Attending Pre-School Education Institutions

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: Selin Evlice

İmza:

JÜRİ ONAY SAYFASI

Selin Evlice tarafından hazırlanan “Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Günlük Ekran Süreleri ve İçeriklerinin İncelenmesi” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Gazi Üniversitesi Temel Eğitim Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. Ümit DENİZ

Temel Eğitim Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Başkan: Prof. Dr. Neriman ARAL

Çocuk Gelişimi Anabilim Dalı, Ankara Üniversitesi

Üye: Prof. Dr. Hatice BEKİR

Temel Eğitim Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Tez Savunma Tarihi: 27/07/2022

Bu tezin Temel Eğitim Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Şaban ÇETİN

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

Canım Aileme...

TEŞEKKÜR

Tez yazma sürecim boyunca akademik bilgi ve deneyimleriyle beni sürekli destekleyen ve yol gösteren, daha iyiye ulaşmak için yönlendiren, vaktini hiçbir zaman esirgemeyen, bıkmadan, yorulmadan, sabırla sorularıma cevap veren, uzun tez yolculuğumda beni motive eden, kendisinden çok şey öğrendiğim değerli hocam ve tez danışmanım Sayın Prof. Dr. Ümit DENİZ’e sonsuz teşekkür ederim.

Yüksek lisans eğitimim boyunca akademik bilgimi artırmanın yanı sıra görüşleriyle ufkumu genişleten, kendilerinden ders alma şansı bulduğum bütün hocalarıma teşekkürlerimi sunar ve hayata bakış açımı değiştirmemi sağlayan rahmetli hocam Dr.Öğr.Üyesi Mümin TUFAN’ı saygı ile anarım.

Beni her zaman motive eden, deneyimleri ile yol gösteren, zor zamanlarımda yanımda olan akademik süreçte birlikte yol aldığım canım arkadaşlarım Fatma ve Pınar’a; ayrıca tezimin her aşamasında desteklerini esirgemeyen, kıymetli mesai arkadaşlarıma çok teşekkür ederim.

Bu süreçte, yılmadan dimdik yoluma devam edebilmemde, maddi manevi en büyük desteği aldığım, varlığıyla beni güçlendiren eşim Mücahit EVLİCE ve canımın içi kızım Nisan’a sonsuz teşekkür ederim. Bu günlere gelmem için, yolumu aydınlatan, her zaman arkamda olan, kızları olmaktan gurur duyduğum canım annem Gülşen Yanar ve canım babam Salih Yanar’a, ablam Esra ve abicim Mustafa’ya ve kardeşim Semih’e teşekkür ederim. İyi ki varsınız!

OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARINA DEVAM EDEN ÇOCUKLARIN GÜNLÜK EKRAN SÜRELERİNİN VE İÇERİKLERİNİN İNCELENMESİ

(Yüksek Lisans Tezi)

Selin Evlice

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Ağustos, 2022

ÖZ

Teknoloji, insanlığın var oluşundan bu yana toplumların ihtiyaçlarını karşılamak üzere gelişim göstermektedir. Teknolojinin bu gelişimi, dijital medya araçlarını hayatın bir parçası haline getirmiştir. Çocukların özellikle tablet ve akıllı telefona erişiminin kolaylaşması ve kullanımının artmasıyla ekran başında geçirdikleri süre önemli bir hale gelmiştir. Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların ekran süreleri ve içeriklerini incelemek amacıyla yapılan çalışma betimsel tarama modelindedir. Araştırmanın çalışma grubunu, Ankara İli Yenimahalle İlçesinde anasınıfına devam eden 156 çocuk oluşturmuştur. Araştırmada verileri toplamak amacı ile “Demografik Bilgi Toplama Formu” ve araştırmacı tarafından geliştirilen “Ekran Süresi ve İçeriği Anketi” kullanılmıştır. Ankette çocukların ve ebeveynlerin günlük ekran sürelerine, içeriklerine, dijital medya araçlarını kullanımlarına ve ebeveynlerin bu konular hakkındaki tutumlarına odaklanılmıştır. Araştırmada elde edilen veriler, SPSS programı ile analiz edilmiştir. Veriler, betimsel olarak frekans ve yüzdelere ile

değerlendirilmiş, ki kare ile test edilmiştir. Araştırma sonucunda, çocukların çoğunluğunun televizyon ile günlük 2 saat, akıllı telefon ile 1 saatten daha az vakit geçirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Çocukların cinsiyetlerine göre dijital medya araçlarını kullanma sürelerinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı saptanmıştır. Çocukların dijital medya araçlarında tercih ettiği içeriklerin sıralı olarak; spor programı, reklam, dizi-film, belgesel, eğlence programı ve son olarak Youtube internet platformunu olduğu belirlenmiştir. Ebeveynlerin genelinin günlük 2 saat televizyon izledikleri, 3 saatten daha fazla akıllı telefon kullandıkları ve her 4 ebeveyninden 1'inin günlük 2 saatten daha fazla bilgisayar kullandığı belirlenmiştir. Ebeveynler ile çocuklarının ekran süreleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır. Ayrıca babaların, dijital medya araçları ile eşlerine ve çocuklarına kıyasla, daha fazla zaman geçirdiği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ekran Süresi, Dijital medya aracı, Erken çocukluk dönemi

Sayfa Adedi : xvi+90

Danışman : Prof. Dr. Ümit Deniz

**EXAMINATION OF DAILY SCREEN TIME AND CONTENT OF
CHILDREN WHO ATTENDING PRE-SCHOOL EDUCATION
INSTITUTIONS**

(Master Thesis)

Selin Evlice

GAZI UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF EDUCATION SCIENCES

August, 2022

ABSTRACT

Technology has been developing to meet the needs of societies since the existence of humanity. This development of technology has made digital media tools a part of life. Especially as children's access to tablets and smart phones has become easier and their use has increased, the time children spend in front of the screen has become important. The study conducted to examine the screen time and content of children attending pre-school education institutions is in a descriptive survey model. The study group of the research consists of 156 children attending kindergarten in Ankara Province Yenimahalle District. In order to collect data in the research, "Demographic Information Collection Form" and "Screen Time and Content Questionnaire" developed by the researcher are used. The survey focuses on children's and parents' daily screen time, content, use of digital media tools, and parents' attitudes about these issues. The data obtained in the research are analyzed with the SPSS

program. The data are descriptively evaluated with frequency and percentages and tested with chi-square. As a result of the research, it is concluded that the majority of children spend 2 hours a day with television and less than 1 hour with a smart phone. The duration of using digital media tools according to the gender of the children is not statistically significant. The contents preferred by children in digital media tools are; sports program, advertisement, series-film, documentary, entertainment program and finally Youtube internet platform. The majority of parents watch TV for 2 hours a day, use smartphones for more than 3 hours, and 1 of every 4 parents use a computer more than 2 hours a day. It is concluded that there is a statistically significant relationship between parents and their children's screen time. In addition, fathers spend more time with digital media tools compared to their spouses and children.

Key Words : Screen time, Digital media tool, Early childhood

Page Number : xvi+90

Supervisor : Prof. Dr. Ümit DENİZ

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI	ii
JÜRİ ONAY SAYFASI.....	iii
TEŞEKKÜR	v
ÖZ	vi
ABSTRACT.....	viii
TABLolar LİSTESİ	xiii
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ	xvi
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ.....	1
1.1.Problem Durumu.....	1
1.2.Araştırmanın Amacı.....	4
1.3. Araştırmanın Önemi	5
1.4. Araştırmanın Varsayımları.....	6
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları	6
1.6. Tanımlar	7
BÖLÜM II	8
KURAMSAL ÇERÇEVE	8
2.1 Erken Çocukluk Dönemi.....	8
2.1.1 Okul Öncesi Eğitim	9
2.1.2 Çocuk Kavramı	11

2.2. Ekran Özelliği Bulunan Dijital Medya Araçları	14
2.2.1. Televizyon ve Erken Çocukluk Dönemindeki Çocuk	15
2.2.2 Akıllı Telefon, Tablet ve Erken Çocukluk Dönemindeki Çocuk	17
2.2.3 Diğer Elektronik Medya Araçları ve Erken Çocukluk Dönemindeki Çocuk	18
BÖLÜM III.....	21
İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	21
3.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar	21
3.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar	28
BÖLÜM IV	32
YÖNTEM	32
4.1. Araştırmanın Modeli.....	32
4.2. Araştırmanın Çalışma Grubu.....	32
3.3. Veri Toplama Araçları.....	35
3.2.1. Demografik Bilgi Toplama Formu	35
3.3.2. Ekran Süresi ve İçeriği Anketi.....	35
3.4. Verilerin Toplanması	35
3.5. Verilerin Analizi	36
BÖLÜM V	37
BULGULAR VE TARTIŞMA.....	37
BÖLÜM VI.....	65
SONUÇ VE ÖNERİLER	65
6.1. Sonuç.....	65
6.2. Öneriler.....	67
KAYNAKLAR	69
EKLER	83
EK 1. Demografik Bilgi Formu.....	84

EK 2. Ekran Süresi ve İçeriği Anketi	86
EK 3. Araştırma İzni.....	90

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Çocuklara İlişkin Demografik Özelliklerin Frekans ve Yüzdeleri	33
Tablo 2. Ebeveynlere İlişkin Demografik Özelliklerin Frekans ve Yüzdeleri	34
Tablo 3. Çocukların Evlerinde Bulunan Dijital Medya Araçlarının Frekans ve Ortalamaları	37
Tablo 4. Çocuğa Ait Dijital Medya Aracı Bulunma Durumunun Frekans ve Yüzdeleri	38
Tablo 5. Çocuğa Ait Dijital Medya Araçlarının Frekans ve Yüzdeleri	39
Tablo 6. Çocukların Dijital Medya Araçlarını Günlük Kullanım Sürelerinin Frekans ve Yüzdeleri	40
Tablo 7. Çocukların Dijital Medya Araçlarını Kullanım Sürelerinin Cinsiyetlerine Göre Frekans, Yüzde ve Ki-kare Sonuçları	42
Tablo 8. Çocukların Dijital Medya Araçlarında Tercih Ettiği İçeriklerin Frekans ve Yüzdeleri	43
Tablo 9. Çocukların Dijital Medya Araçlarında Tercih Ettiği İçeriklerin Kullanım Sıklığının Cinsiyetlerine Göre Frekans, Yüzde ve Ki-kare Sonuçları	44
Tablo 10. Çocukların Çizgi Filmleri İzleme Sıklığının Frekans ve Yüzdeleri	47
Tablo 11. Çocukların Çizgi Filmleri İzleme Sıklığının Yaşlarına Göre Frekans, Yüzde ve Ki-kare Sonuçları	48

Tablo 12. Çocukların İzlediği Animasyon Filmlerinin Frekans ve Yüzdeleri	50
Tablo 13. Çocukların İzlediği Youtube Kanallarını İzleme Sıklıklarının Frekans ve Yüzdeleri	51
Tablo 14. Çocukların Oyun Oynama Durumu ve Oynadığı Oyunların Frekans ve Yüzdeleri	52
Tablo 15. Ebeveynlerin Dijital Medya Araçlarını Günlük Kullanım Sürelerinin Frekans ve Yüzdeleri	53
Tablo 16. Ebeveynlerin Günlük Televizyon İzleme Süresinin, Çocukların Televizyon İzleme Süresine Göre Frekans, Yüzde ve Ki-kare Sonuçları	54
Tablo 17. Ebeveynlerin Günlük Bilgisayar Kullanım Süresinin, Çocukların Bilgisayar Kullanım Süresine Göre Frekans, Yüzde ve Ki-kare Sonuçları	55
Tablo 18. Ebeveynlerin Günlük Akıllı Telefon Kullanım Süresinin, Çocukların Akıllı Telefon Kullanım Süresine Göre Frekans, Yüzde ve Ki-kare Sonuçları	56
Tablo 19. Ebeveynlerin Günlük Tablet Kullanım Süresinin, Çocukların Tablet Kullanım Süresine Göre Frekans, Yüzde ve Ki-kare Sonuçları	57
Tablo 20. Ebeveynlerin Günlük Oyun Konsolu Kullanım Süresinin, Çocukların Oyun Konsolu Kullanım Süresine Göre Frekans, Yüzde ve Ki-kare Sonuçları	57
Tablo 21. Ebeveynlerin Günlük Akılda Dijital Medya Araçlarını Kullanım Şekillerinin Sıklığının Frekans ve Yüzdeleri	58
Tablo 22. Ebeveynlerin Günlük Akılda Dijital Medya Araçlarını Kullanım Şekillerinin Sıklığının Ebeveynlerin Öğrenim Düzeyine Göre Frekans, Yüzde ve Ki-kare Sonuçları ...	60
Tablo 23. Çocukların Dijital Medyayı Yalnız ya da Yetişkin ile Kullanma Sıklığının Frekans ve Yüzdeleri	61

Tablo 24. Çocukların Dijital Medyayı Yalnız Ya da Yetişkin ile Kullanma Sıklığının Yaşlarına Göre Frekans, Yüzde ve Ki-kare Sonuçları	63
---	----

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
TDK	Türk Dil Kurumu
TEDMEM	Türk Eğitim Derneği
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
TV	Televizyon
UNESCO	Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1.Problem Durumu

Teknoloji, insanlığın var oluşundan bu yana toplumların ihtiyaçlarını karşılamak üzere gelişme göstermektedir. Teknolojinin bu gelişimi dijital medya araçlarını hayatımızın bir parçası haline getirmiştir. Günümüzde radyo, televizyon, telefon, tablet, bilgisayar ve oyun konsolu önemli dijital medya araçları olarak hayatımızda yaygın olarak kullanılmaktadır. Bu kitle iletişim araçlarının hepsine birden medya denilmektedir. Toplumsal varoluşu ve sosyalleşmeyi oluşturmak ve bu ortaklığı sürdürebilmek için kitle iletişim araçlarına ihtiyaç duyulmaktadır (Soydan ve Alpaslan 2014).

Dijital medya araçlarının giderek yaygınlaşması ile birlikte hayatımıza ekran kavramı girmiştir. İlk ekran olarak hayatımıza giren televizyonun yanı sıra günümüzde bilgisayar, tablet ve akıllı telefonlar da yaygın olarak kullanılmaktadır. Son yıllarda tablet ve akıllı telefonların kullanımının artmasıyla ekran başında geçirilen süre çok artmıştır ve artmaya da devam etmektedir. Dijital medya araçlarının uzun süreli kullanımı birtakım fizyolojik ve psikososyal sorunlara da sebep olabilmektedir. Bu durumdan büyüme ve gelişme çağındaki çocuk ve ergenlerin daha fazla etkilendiği bilinmektedir.

Türkiye’de radyo yayıncılığı 1927 yılında, televizyon yayınları ise 1950’lerden sonra başlamıştır (Serim, 2007). Türkiye’de 1993 senesinden itibaren yaygınlaşmaya başlayan internet ulaşımı günümüzde oldukça geniş bir kullanıcı ağına sahiptir (Arısoy, 2009). Çocukların erken çocukluk döneminde dijital medya araçlarının ne sıklıkta kullandıkları ve nasıl maruz kaldıkları, ne kadar zaman geçirdikleri ve bu medya araçlarından nasıl etkilendikleri gibi soruları akıllara getirmektedir. Çocukların bu cihazları kullanımı, ebeveynlerin onlara sağladıkları ortama da bağlıdır. Çocuklar medya araçlarına direk maruz kalmasalar dahi etraflarında bunların sıklıkla kullanılır olması onları gelebilecek her türlü uyarana açık hale getirmektedir. (Nikken ve Schols, 2015). Bu nedenle, medyanın çocuklar üzerindeki tesirleri hakkındaki ebeveyn görüşleri ve ebeveynlerin çocukları için medya araçlarını kullanırken koydukları kurallar, çocukların medya kullanımını ve onların gelişimleri üzerindeki etkilerini kavramada büyük önem taşımaktadır.

Globalleşme ve süratle büyüyen teknoloji sebebiyle dijital medya araçları milyonlarca insanın hayatına etki etmeye başlamıştır (Robinson, Skill ve Turner, 2004). Hem ebeveynler hem de çocuklar düzenli olarak dijital medya araçları kullanarak doğrudan veya dolaylı yoldan onlardan etkilenir. Kullanımı gitgide yaygınlaşan medya aygıtları insanların hem düşüncelerini hem de tutumlarını etkileyerek ‘medya kültürü’ ismi verilen yeni bir kültür oluşturmaktadır (Kellner, 2003).

Televizyon, ekonomik düzeyi fark etmeksizin her ailede bulunmaktadır. Yayıdığı çeşitli ışık dalgaları ve sesler ile her yaştaki çocuğun ilgisini çekmektedir. Kullanımı sırasında okuma yazma yeteneğine gerek duyulmaması nedeni ile de okul öncesi çocuklarının kolaylıkla kullanabileceği bir araçtır. Çocuklar televizyondan görüp işittikleri her şeyi doğru kabul etmekte ve uygulamaktadır (Radesky, Silverstein, Zuckerman ve Christakis, 2014). Fakat Amerikan Pediatri Akademisi (2011) 2 yaş altı çocukların kesinlikle ekranlı teknolojik medya araçlarına maruz kalmamasını, 2 yaşından büyük çocuklar içinde 2 saatten fazla olmamasını önermektedir. Son zamanlarda gelişen teknoloji ile birlikte akıllı telefonlar ve tabletler fiyatlarının uygunluğu, boyutlarının küçüklüğü ve interaktif olması nedeni ile

televizyondan daha çok kullanılmaktadır. Televizyon, tablet ve akıllı telefonlar çocuk ve ergenler üzerinde bedenen ve psikolojik açıdan negatif ve pozitif sonuçlara yol açmaktadır. Başlıca sorunlar şiddet ve agresif davranışlar, okul başarısında düşme, öğrenme güçlüğü, cinsel davranış sorunları, gece korkuları, anksiyete, depresyon, uyku düzensizlikleri, yeme bozuklukları ve obezitedir. Bunun yanında okul öncesi dönemde mobil cihazlarla etkileşime girmenin kavram gelişimini ve bilişsel gelişimi olumlu etkilediğini ifade eden çalışmalar da vardır. Ayrıca erken çocukluk döneminde teknolojik medya araçları ile vakit geçirmenin kavram gelişimi ve bilişsel gelişimi olumlu yönde etkilediğini gösteren araştırmalar mevcuttur (Işın, 2019).

İnsan hayatını olumlu ve olumsuz yönde etkileyen kitle iletişim araçlarının kullanımı giderek artmaktadır. Kullanım sürelerine bağlı olarak gözlerde yanma hissi, yorgunluk, kızarıklık, kaşıntı, sulanma gibi sorunlar ortaya çıkabilir. Ayrıca omurgada, omuzlarda, sırtta, dirseklerde, el bileğinde ve parmaklarda şikâyetlere yol açabilir (Gün, Özer, Ekinci ve Öztürk, 2004'den aktaran Erenel, Gönenç, Köksal ve Vural, 2011). Okul öncesi dönem çocuklarında yapılan bir çalışmada, çocukların gün içerisinde TV izleme süresi 2 saatten fazla olduğunda, vücutlarında aşırı yağlanma olması ve kilo alma eğilimlerinde artış olduğu yönünde güçlü bir bağ olduğu tespit edilmiştir (Mendoza, Zimmerman ve Christakis, 2007'den aktaran Sezgin ve Tonguç, 2016).

Şiddet içeren oyunları oynayan çocuklar farkında olmadan oyundaki karakterler ile özdeşim kurarlar. Çocukların şiddet kapsayan oyunlar ile geçirdikleri süreç onların günlük hayatlarında şiddet olan olmayan kavramları karıştırmalarına, şiddeti mesele giderici bir yol olarak idrak etmelerine ve şiddet kullanmalarına neden olabilmektedir (Karaaslan, 2015). Bilgisayar ve internet ortamındaki oyunların içerdiği şiddet faktörlerinin özellikle çocuklarda kaygı bozuklukları, bilgisayarlara ve internete bağımlılık geliştirme, cinsel içerikler ile karşılaşma, sistemde kontrol edilemeyen içerikler gibi bazı olumsuzlukları bulunmaktadır (Hasebrink, Livingstone ve Haddon, 2008'den aktaran Çankaya ve Odabaşı,

2009). Ebeveynler ile çocukları için yapılmış bir araştırmanın neticesinde, çocukların ebeveynlerinin düşündüğünden daha fazla internette negatif içerikler ile karşılaştıkları, buna karşılık ebeveynlerin ise çocuklarının karşılaştığı negatif içerikleri önemsemedikleri sonucuna varılmıştır (Cho ve Choen, 2005'den aktaran Acar, 2015).

Televizyon çocukların hem fiziksel hem psikososyal hem de bilişsel gelişmelerini pozitif olduğu kadar negatif istikamette de etkileyebilmektedir. Çocuk izledikleri sayesinde var olan davranışsal durumları etkinleştirebilir, izlediği davranışın benzerini yapabilir ya da duygu değişiminden dolayı istenmedik çıkarımlarda da bulunabilir. Bunlar kısa zamanlı tesirleri arasında gösterilebilir. Uzun süreli tesirleri ise sosyal öğrenme yoluyla çocukların davranış senaryolarını, dünyaya bakışlarını, sosyal temsilleri medyadan edinmesini; medyanın duygusal süreçlere olan alışmaya ve duyarsızlaşmaya neden olmasını ve didaktik öğrenmeyi içermektedir. Çocuk izlediği karakterler ile irtibat kurar. Bağdaştığı kişinin davranış şekillerini aklına yerleştirir. bağdaştığı kişinin davranışlarıyla gösterdiği inançları, dünya görüşünü özümsemektedir. Misal olarak izlediklerinden yaygın şekilde şiddet davranışlarını izleyen ve benimseyen çocukların öteki insanlara ilişkin geliştirdiği davranış şemalarının düşmanlık ve güvenilmezlik güzergahında olduğu görülmüştür. Bu vaziyet çocuğun daha saldırgan davranışlar gösterme durumunu arttırır (İnceoğlu ve Akıner, 2008).

Okul öncesi dönemde çocukların her türlü ekrana çok fazla maruz kalması bütün gelişim alanları için olumsuzluklara neden olmaktadır. Bu düşünceden yola çıkarak araştırmada, okul öncesi dönem çocuklarının ekranı olan bütün elektronik cihazları kullanım düzeylerini belirlemek amaçlanmıştır.

1.2.Araştırmanın Amacı

Araştırmada okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların ekran süreleri ve içeriklerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda çalışmada aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Çocukların kullandığı ekran türleri nelerdir?
2. Çocukların izlediği dijital medya içerikleri nelerdir?
3. Çocukların izlediği dijital medya ekran kullanım süreleri ve medya içeriği cinsiyet, yaş, ebeveyn ekran süresi değişkenlerine göre istatistiksel olarak farklılık göstermekte midir?
4. Ebeveynlerin dijital medya araçlarını kullanım süreleri öğrenim düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı mıdır?

1.3. Araştırmanın Önemi

Okul öncesi dönem, çocuğun hayatının ilk yıllarını kapsayan, sosyal-duygusal, bilişsel, psiko-motor ve dil gelişimlerinin en hızlı olduğu dönemidir. Okul öncesi dönemde edinilen beceriler çocuğun ileriki yaşamının temelini şekillendirir (Akdaş, 2014).

Okul öncesi senelerine denk gelen ilk çocukluk dönemi, çocuğun aktif olarak çevresine yöneldiği, uyaranlar ile dolu olan dış dünyayı keşfetmeye başladığı zamanlardır. Bu dönem insan yaşamının en temel becerilerinin kazanıldığı evredir ve fizyolojik gelişim ilk iki yaşa göre daha yavaştır (Yavuzer, 2014). Piaget'ye bakılırsa bu bilişsel gelişimde bir geçiş dönemidir. Çocuklar bu dönemde 0-2 yaşın tersine göremedikleri, duymadıkları ve üzerinde etkide bulunmadıkları nesneler ve insanlar hakkında da yoğun düşüncelere girerler. Çevrelerinde olmayan varlıkları ve canlıları hayal edebilir, gelecek zamanlar hakkında fikir yürütebilirler ve geçmiş olayları hatırlayabilirler. Bu zamanda bir yetişkine benzer biçimde mantık yürütemezler (Swith, 2014). Çevresini yeni yeni tanımaya çalıştığı bu dönemde çocuklar dijital bir dünyanın içinde kendilerini bulurlar. Bu bakımdan çocukların ekran süreleri ve izlemiş oldukları içerik oldukça önemlidir.

Hızla gelişen teknoloji ve elektronik medya araçları çok fazla sayıda insanın yaşamını etkilemektedir. Düzenli olarak elektronik medya araçları kullanan ebeveynler ve çocuklar istemeyerekte olsa bunlardan etkilenmektedirler. Kullanımı gitgide artan medya cihazları

insanların hem düşüncelerini hem de davranışlarına yön vermektedir (Kellner, 2003'den aktaran Merdin, 2017).

Okul öncesi dönemindeki çocukların ekran özelliğine sahip tablet, televizyon, video kamera gibi teknolojik cihazları rahatlıkla kullanılması günümüzde sıradan bir durum haline gelmektedir. TÜİK (2021) verilerine göre, 6-10 yaş grubundaki çocukların %53,4'ü akıllı telefon kullanmaktadır. Çocukların tablet kullanım oranının, 2013 yılında %7,3, 2021 yılında ise %57,2 olduğu tespit edilmiştir. Günümüz çocuklarının elektronik medya araçlarını kolaylıkla kullanabilmesi nedeniyle özellikle okul öncesi dönemde ekran süreleri ve içeriklerinin incelenmesi, çocuklar için bu süreçlerde oluşabilecek bazı sorunları tespit etmek ve bu sorunlara çözümler üretilmek gerekmektedir. Bu çalışma ile çocukların günlük ekran süreleri ve içerikleri belirlenebilecektir. Bu çalışma neticesinde ortaya çıkan sonuçların ebeveynlere ve eğitimcilere çocukların gelişimine katkı sağlayacak şekilde bir bakış açısı kazandırması hedeflenmektedir.

1.4. Araştırmanın Varsayımları

Araştırmada;

1. Araştırmacı tarafından geliştirilen olan anketin çocukların ekran sürelerini ve içeriklerini tespit etmede uygun bir araç olacağı varsayılmıştır.
2. Araştırmaya katılan olan ebeveynlerin soruları objektif cevaplayacakları varsayılmıştır.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Araştırmanın çalışma grubu, normal gelişim gösteren okul öncesi çocukların ebeveynleri ile sınırlıdır.

2. Araştırmada elde edilen veriler araştırmacı tarafından geliştirilen anketin verileri ile sınırlıdır.
3. Araştırma 2020-2021 eğitim öğretim yılında Ankara ili Yenimahalle ilçesindeki araştırmaya katılan çocuklar ile sınırlıdır, genellenemez.

1.6. Tanımlar

Ekran: Üzerine bir cismin ışık yoluyla görüntüsü düşürülen, saydam olmayan düz yüzey, görüntülük (Türk Dil Kurumu [TDK], 2019).

Dijital Medya: Bilgisayar ortamında sayısal olarak kodlanmış her türlü ses, video, yazı ve fotoğraf içeriğini ve benzeri materyali ifade eder. Dijital medya terimiyle insanların elektronik, yani bilgisayar ve benzeri cihazlarla, dijital olarak iletişim kurma şekilleri kastedilir. Bu anlamıyla elektronik ortamda bulunan her tür kitle iletişim aracını dijital medya aracı olarak tanımlanır (Kanat, 2016).

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1 Erken Çocukluk Dönemi

Erken çocukluk dönemi, çocuğun tüm gelişim alanlarında becerilerinin temellerinin atıldığı bir süreçtir. Öğrenmenin hızlı gerçekleştiği bu dönemde çocuğun bağımsız olarak yaşamını sürdürebilmesi için, edindiği beceriler kritik öneme sahiptir (Erden, 2011). Çocukların bu dönemde oluşturdıkları davranışlar, ilerideki yaşamlarını etkileyerek karakter biçimlerini, alışkanlıklarını ve değerlerinin temellerini atmaktadır (Oktay, 2006).

İnsan hayatının 0-8 yaş dönemini kapsayan ve pek çok gelişim alanında süratli bir yol kat ettiği zaman aralığı erken çocukluk dönemidir. Bu dönemdeki çocukların gelişimlerinin doğru bir şekilde desteklenmesi gerektiği pek çok araştırmada ortaya çıkmıştır (Tunçeli ve Zembat, 2017).

United Nations International Children's Emergency Fund (UNICEF, 2004) erken çocukluk eğitimini; gelişimsel ve öğrenme ihtiyaçları olan özel çocukların da içinde olduğu doğum ile 8 yaş aralığında bulunan tüm çocukların okulda, evde veya kurumda tam veya yarım günlük programlar çerçevesindeki eğitimi olarak tanımlamıştır. Erken çocukluk eğitimi içerisinde şu süreçleri barındırır; çocuğun doğumdan itibaren bedensel, ruhsal ve sosyal yönden sağlıklı olması, çocuğun yaşına göre boy ve kilosunun artması ve çocuğun tüm gelişim

alanlarındaki temel ihtiyaçlarının zamanında ve yeterli düzeyde giderilmesidir (Bekman ve Gürlesel, 2005). Aynı zamanda Türk Eğitim Derneği Düşünce Kuruluşu (TEDMEM, 2017) raporunda, erken çocukluk eğitimi ve bakımını; doğum öncesinde başlayıp 8 ya da 10 yaşa kadar olan süre içerisinde çocuğun sağlığı, gelişimi, eğitimi, korunması ve anne-çocuk sağlığının takibi olarak adlandırmaktadır.

2.1.1 Okul Öncesi Eğitim

Refah seviyeleri yüksek olan ülkeler geleceklerini garantilemek, gelecekte ihtiyaç duyacakları insan gücünü planlayarak yetiştirebilmek için eğitimin her basamağını fazlası ile önemsemekte, bu yüzden eğitime diğer alanlara göre daha fazla kaynak ayırmaktadır (Kalan, 2010). Eğitim sürecinin amacı; çocukların toplum ile bütünleşmesi ve topluma yararlı bireyler olarak yetiştirilmesidir. Bu hedefe okul öncesi dönemden itibaren çocukların kazanması gereken temel bilgi, beceri ve alışkanlıkların kaliteli bir eğitim ile verilmesiyle varılmaktadır (Akyüz, 2011).

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Bildirgesi (1989)'ne göre çocuğa, eşitlik temeli üzerinde yeteneklerini, yargı gücünü, genel kültürünü geliştirmeye yarayacak ve manevi ve toplumsal sorumluluk duygularının gelişmesine katkı sağlayacak ve topluma faydalı bir birey olmasını sağlayacak eğitim verilmelidir. Dünyanın neresinde doğmuş olursa olsunlar, bütün çocuklar, bedensel zihinsel ve ruhsal olarak sağlıklı bir şekilde yetiştirilme, ilgileri ve yetenekleri yönünde en üst düzeye kadar ilerleme hakkına sahiptir. İşte bu nedenlerden dolayı eğitimin ciddi, bilimsel ve planlı bir şekilde yapılması, düzenlenmesi ve çocukların ilgi ve yeteneklerine uygun alanlara yönlendirilmesi önemlidir. Okul öncesi sürecinde verilen eğitim, bütün eğitim sisteminin temel ilk basamağıdır.

Okul öncesi eğitiminin Türk Milli Eğitim Temel Kanunu'nda ve ilgili alan yazında geçen farklı tanımları mevcuttur. Millî Eğitim Bakanlığı (1973), 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu Madde 19'da okul öncesi eğitim, zorunlu eğitim yaşına henüz gelmemiş çocukların isteğe bağlı olan eğitimi olarak tanımlanmaktadır (Altay, 2011). Zembat (2005), okul öncesi eğitimini; doğumdan ilkokulun başlangıcına kadar olan sürede çocukların bireysel

farklılıklarını, gelişim özelliklerini, yeteneklerini göz önüne alarak çocukların yaratıcı yönlerini keşfeden, özgüven kazandıran, kişiliğini olumlu tarzlarda etkileyen sağlıklı bir şekilde gelişimlerini destekleyen yetişkinlerin etkin olduğu sisteme sahip bir eğitim biçimi olarak adlandırmıştır. Gültekin Akduman (2012), okul öncesi eğitimi; 0-72 ay arasındaki çocukları içine alan, çocukların bireysel farklılıklarına ve gelişim özelliklerine uygun, gelişim alanlarını destekleyen, zengin uyaranlarla dolu ortamlarda kültürel değerlerinden kopmadan bir sonraki eğitim basamağına hazır hale getiren sistemli ve bilinçli bir eğitim basamağı olarak ifade etmiştir. Alisinanoğlu ve Kesicioğlu (2010), okul öncesini, eğitimin ilk basamağı olarak değerlendirmektedir. Okul öncesi eğitim, çocukların doğduğu günden itibaren başlayan ve temel eğitime adım attığı güne kadar süren geniş bir süreci kapsamaktadır. Bu süreçte çocuklar, gelişim alanlarına ait pek çok beceriyi edinerek, gelişimlerini yüksek oranda tamamlamaktadır.

Okul öncesi eğitim, çocuğun yaşamında sağlık ve beslenme kadar hayati bir öneme sahiptir. Temel eğitime başlayana kadar, çok kritik gelişim dönemlerini kapsayan okul öncesi eğitim dönemi, çocukların gelişimlerinin büyük ölçüde tamamlandığı, kurumlarda ve ailede geçirilen eğitim süreci olarak tanımlanmaktadır (Aral, Kandır ve Can Yaşar, 2002). Yaşadığı çevre ile etkileşim halinde olan çocuk, çevrede deneyimlediği durumlar ile bilgi, beceri ve deneyim kazanmaktadır. Çocukların erken yaşlarda kazandıkları deneyimler, sonraki hayatlarında oldukça önem arz etmektedir (Arı ve Karateke, 2005). Okul öncesi eğitim ve bu süreçte geçirilen yaşantılar, çocukların toplumsal yaşamına da rehberlik ettiği için iyi bir şekilde planlanması, eğitim ortamının çocukların gelişim düzeylerine uygun ve gerçek yaşam örüntüleri ile donatılması gerekmektedir (Şen, 2020).

Okul öncesi eğitiminin evrensel boyutta, toplumsal, eğitsel ve gelişimsel olmak üzere üç tür amacı vardır. Toplumsal amaçları; çalışan annelerin çocuklarına bakım hizmeti sunmak, çocuklara aile ortamı dışında, etkileşimde bulunabilecekleri bir sosyal çevre sağlamak, ileri eğitim kademeleri için sosyal olarak hazırlanmaları ve değişen dünyanın ihtiyaçlarına paralel

olarak bütünsel gelişimlerini desteklemektir. Eğitsel amaçları ise; çocukların sosyal ve fiziksel dünya ile etkileşimlerini desteklemek için duyu eğitimini, sosyal dünyaları ile etkileşim kanallarının (ses, beden, duygu vb.) desteklenmesi yolu ile kendini ifade etme becerileri ve yaratıcılıklarını geliştirmektir. Okul öncesi eğitimin evrensel anlamdaki gelişimsel amaçları; çocukların gelişimsel olarak gözlenmesi ve normal gelişimlerini engelleyen durumların, erken müdahale yoluyla, azaltılmasını sağlamaktır (Tüfekçi Akcan, 2018).

Ülkemizde, okul öncesi eğitim kurumlarının amaçları Türk Milli Eğitiminin genel amaç ve ilkeleri doğrultusunda belirlenmektedir. Okul öncesi eğitimin görevleri ve amaçları Türk Milli Eğitim sisteminin genel amaçları doğrultusunda şu şekilde belirtilmiştir:

- Çocukların Türkçeyi doğru ve güzel konuşmalarını sağlamak,
- Şartları uygun olmayan çevrede yetişen, gelir durumları düşük ailelerin çocuklarının yararlanabileceği ortak bir yetişme ortamı oluşturmak,
- İlkokula hazır olmalarını sağlamak,
- Bedenen, zihnen gelişimlerine ve iyi alışkanlıklar edinmelerine katkı sağlamak (MEB, 2013).

Türkiye 'de okul öncesi eğitim programının temel ilkelerinde belirtildiği üzere çocukların hiçbir ayırım gözetmeksizin eğitim ve öğretim hayatını sürdürmesi amaçlanmıştır (MEB, 2013). Okul öncesi eğitim kurumları ve bu kurumlarda görev yapan öğretmenlerin eğitimde fırsat eşitliği sağlamak ve kültürel bağlamda toplumsal amaçlara da hizmet etmesi beklenmektedir (Deniz ve Kesicioğlu, 2012). Ayrıca okul öncesi eğitimi, çocukların sosyal yönünü tamamlayan ve aile için de destekleyici bir nitelik taşımaktadır (Deniz Kan, 2007).

2.1.2 Çocuk Kavramı

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi (1989)'nde erken yaşta reşit olma durumu hariç on sekiz yaşına kadar her insan çocuk olarak adlandırılmaktadır. Türkiye'de de sözleşme gereği, çocukluk kavramı ve çocuğa ilişkin sosyal ve hukuki çalışmalarda 5395

sayılı Çocuk Koruma Kanunu ile 2005 yılında düzenleme yapılmıştır. Bu kanuna göre çocuk; daha erken yaşta ergin olsa bile, on sekiz yaşını doldurmamış kişi olarak tanımlanmaktadır (Resmi Gazete, 2005). TDK'ya göre çocuk, küçük yaştaki kız ya da erkek çocuğu olarak tanımlanmakta ve genel anlamda insan yavrusu olarak adlandırılmaktadır.

Altinköprü (2003), çocuk sürekli değişim halinde olan bir varlıktır derken, kültürün devamlılığı için de önemli bir unsur olduğunu söylemektedir. Çocukluk, yaşamın değişmez bir etkeni olarak görülmekle birlikte, değişik toplum, kültür ve tarih dönemlerinde farklı anlamlandırılmıştır. Dolayısıyla çocukluk toplumsal bir kavramdır ve topluma özgü normlarla göreceli olarak adlandırılmaktadır.

Korkmaz (2012)'ın belirttiği üzere “Jean Jacques Rousseau'nun kendi kendine kararlar alabilen ve bunları uygulayan, öz saygısı yüksek, kendini ifade etme konusunda sorun yaşamayan, karşılaştığı problemleri çözebilen, davranışlarını kontrol eden, barışçıl ve doğası ile uyumlu çocuklar yetiştirilmesi” yönündeki görüşleri, çocuğa ilişkin bakış açısında temel bir değişime neden olmuştur (s.17). Platon (2014) çocukların profesyonel bakıcılar tarafından yetiştirildiğinde farklı sonuçları olacağını, St. Augustine'nin “Bana başka anneler verin, size başka dünyalar vereyim.” sözüyle açıklamıştır. Pastollazi ve Frobel eğitime yönelik görüşlerinde çocukları öne çıkaran bir tavır ortaya koymaktadır. Vygotsky, Havisghurst ve Piaget gibi bilim insanlarının çocuğun gelişimsel durumlarına yönelik çalışmaları çocuklar konusunda devrim niteliğinde bir anlayış değişikliğinin oluşmasına zemin hazırlamıştır (Sağlam ve Aral, 2016)

Modern aile ile ilgili çalışmalar yapan Aries (1962) “çocukluğun değişmez olduğu olgusunu eleştirmekte, on beş ve on altıncı yüzyıllara kadar çocukluk kavramının yetişkinden ayırt edilemediğini, modern çocukluk kavramının temelde burjuvazi ve aristokrasiye özgü bir olay olduğunu ve özellikle erkek çocuklar için geçerli bir kavram olarak algılandığını” ifade etmektedir. Alt sınıf, köylü ve esnaf ailelerin çocuklarının yetişkinlerle benzer kıyafetler

giydikleri, yetişkinler gibi çalışma sürecinde aktif görev aldıkları ve yetişkin olarak algılandıklarını belirtmektedir (Tan, 1989).

Çocuğun gelişim dönemleri Freud, Erikson, Havighurts ve Piaget gibi farklı araştırmacılar tarafından farklı dönemlere ayrılarak incelenmiştir. Her dönem için, o döneme özgü özellikler ve problemler tanımlanmaya çalışılmıştır. Genel de 0-2 yaş bebeklik, 2-6 yaş ilk çocukluk dönemi olarak adlandırılmaktadır.

İlk çocukluk döneminde çocuk, 0- 2 yaşın aksine, göremediği, duymadığı ve üzerinde etkide bulunmadığı nesneler ve insanlar hakkında da düşünmeye başlamaktadır. Çevrelerinde olmayan nesneleri ve canlıları hayal edebilir, gelecek hakkında düşünebilir ve geçmiş olayları hatırlayabilir (Swith, 2014). Bu dönem çocuk için bağımsızlık girişimlerinin başladığı yıllardır ve kendi isteği ile bağımsız işler yapmaya başlamaktadır. İki-üç yaş da benmerkezcilik ve inatçılık özellikleri görülmektedir. Çocuklar birbirleriyle oyun oynamaktan çok, oyuncağa yönelik oyunlar tercih etmektedir. Paylaşma konusunda zorluklar yaşar, hatta bazen bu zorluk arkadaşlarına fiziksel zarar verme boyutuna da gelir. Üç-altı yaşta ise çocukların yaşlılarıyla birlikte vakit geçirme isteği artmakta, paylaşma ve oyun oynarken sıra bekleme anlayışı oluşmaktadır. Öz bakım becerileri açısından daha da ilerleme göstermekte ve cinsiyet rollerinin farkına varmaktadır. Sosyal ve fiziksel gerçekliği tanımlamak için kavramlar oluşturma, başkalarıyla ilişki kurma, toplumsal kuralları ve rolleri de bu dönemde öğrenmeye başlamaktadır (Altıncılıç, 2014).

Çocukluk kavramı son zamanlarda gelişimsel, psikolojik, pedagojik, sosyolojik ve felsefi çalışmalarla yeni bir anlam kazanmıştır. Bu alanlarda yapılan çalışmalar çocukluğa özel bir vurgu yapmakta ve çocukluğa has gereksinimlerin karşılanması halinde çocukluğun yüksek yararının korunacağını söylemektedir. Çocukluğun yüksek yararının korunması, onu yetişkinden ayırt etmekte ve aynı zamanda çocukluğun kendine özgü bir sürecinin olduğunu ortaya atmaktadır (Jenks, 2005'den aktaran, Toran, 2012).

Çocukluğa yönelik bu tanımlamaların yapılması çocukluk döneminin önemi ile direkt ilgilidir. Çünkü çocukluk dönemi üzerine yapılan araştırmalar sonucunda, çocukluk döneminde sunulan uyaranların ileriki zamanda etkisinin olduğu görülmektedir. Dolayısıyla gerek çocukluk döneminin oldukça kritik olması gerekse ülkelerin uzun vadeli planlamaları çocukluğa ilişkin bakış açısının değişmesine neden olmaktadır (Toran, 2010). Çocukluk kavramının tanımlanmış olması ilgili disiplinlerin ve çalışma alanlarının çocuğa ilişkin çalışmalarını kolaylaştırmaktadır. Aynı zamanda bilimsel nesnelliğin yakalanmasını da sağlamaktadır. Çocukluk kavramının tanımlanmış olması okul öncesi dönemde çocuk için geliştirilecek programlar ve uygulamalara yön vermeye olanak sağlamak, sürekli zenginleştirilmeye ve geliştirilmeye uygun hale getirmektedir. Bu kapsamda çocukluğun tanımlanması büyük önem taşımaktadır.

2.2. Ekran Özelliği Bulunan Dijital Medya Araçları

Teknoloji, insanlığın ilk günlerinden bu yana artan bir ivme ile toplumların ihtiyaçlarını karşılamak üzere hızlı bir gelişim sergilemektedir. Teknolojinin ilerlemesi ile dijital medya araçları gündelik hayatın ve hızlı iletişimin bir parçası olmuştur.

Son zamanlarda radyo, internet, telefon, televizyon, uydu, bilgisayar önemli iletişim araçları olarak hayata girmiştir. Bu iletişim araçlarının hepsine birden dijital medya araçları ya da bilgi iletişim teknolojileri de denilmektedir (Soydan ve Alpaslan, 2014).

Günümüzde çocuklar doğdukları an itibariyle teknoloji ile tanışmakta ve çok küçük yaşlarda telefon, televizyon, bilgisayar gibi teknolojik aletleri kullanabilmektedir. Son zamanlarda modern dünya çocuklarının hayatının büyük bir parçası kitle iletişim araçları olmuştur. Bu teknolojik aletlerin hepsine günlük yaşamında sahip olamayan çocuklar süper market, alışveriş merkezleri veya okullarda teknolojiyle buluşmaktadır (Haughland, 2000). Çocukların son dönemlerde en çok kullandıkları televizyon, akıllı telefon ve tabletlerdir.

2.2.1. Televizyon ve Erken Çocukluk Dönemindeki Çocuk

Televizyon ile ilgili olarak ilk buluş 1873 yılında İrlandalı bir telgrafçı olan Andrew May tarafından gerçekleştirilmiştir. Deneme şeklinde ilk televizyon yayını ise, 1920'li yıllarda ABD'de başlamıştır. Bununla birlikte programlı yayınlara 1939 yılında başlanmıştır. Türkiye'de ilk televizyon yayın şebekesini kurma girişimleri 1949 yılında başlamış, 1972 yılından itibaren de gelişimi ivmeli bir şekilde artmıştır (Akalın, 2011'den aktaran, M.Kılıç, 2012).

Günümüzde her evde televizyon bulunmaktadır. Çocuklarda giderek artan televizyon bağımlılığının nedenleri; artan çocuk kanalları, çocuk programları ile program içeriklerinin renkli, animasyonlu ve çekici hale gelmiş olmasıdır (Akbaba, 2007).

Çocukluk dönemi gelişimin hızlı, öğrenme kapasitesinin en fazla, dıştan gelebilecek etkilere en açık olduğu zamandır. Bu özellikler göz önünde bulundurulduğunda, çocuğun kapasitesinin ortaya çıkarılması ve hayatında başarılı olabilmesi, bu kritik dönemi sağlıklı ve bilinçli olarak geçirmesine bağlıdır. Yapılan bir araştırmaya göre; 17 yaşına kadar olan zihinsel gelişimin %50'si 4 yaşına kadar, %30'u 5-8 yaş, %20'si 9-17 yaş arasında oluşmaktadır (Holvoet, Scola, Arciszewski ve Picard, 2016). Bu nedenle televizyon, çocukların gelişimi üzerinde olumlu ve olumsuz pek çok etkiye sahiptir.

Çocuklarda sıfat, fiil ve isim bilgisi dağarcığının, okul öncesi dönem için hazırlanan özel televizyon programları izleyen çocuklarda, izlemeyen çocuklara oranla daha fazla olduğu bilinmektedir (Şeker, 2009). Yapılan araştırmalarda, içeriği çocuklara uygun olan programların veya çizgi filmlerin, yardımlaşma, paylaşma, dostluk modellerinin gelişmesine katkıda bulunduğunu; çocukların davranışları üzerinde kurallara uyma, hatalara hoşgörü gösterme, verilen görevleri sonuna kadar yürütebilme gibi kalıcı ve olumlu değişimlere neden olduğu görülmüştür (Akbaba, 2007). Televizyon çocuklara erken öğrenme, yeni düşüncelere ve bilgilere sahip olma gibi beceriler de sunmaktadır (Chassiakos, Radesky, Christakis, Moren ve Cross, 2016).

Televizyonun çocukların fiziksel, psikososyal ve bilişsel gelişmeleri üzerinde pozitif olduğu kadar negatif yönde de etkisi vardır. Çocuk, izlediklerinden dolayı var olan davranışsal süreçlerden etkilenebilir, izlediği davranışı taklit edebilir ya da duygu değişimine bağlı olarak yanlış sonuçlar çıkarabilir. Bunlar televizyonun kısa dönemli etkileri arasındadır. Uzun vadede ise sosyal öğrenme yoluyla çocukların davranışları, görüşleri, sosyal temsilleri medyadan etkilenmektedir. Ayrıca medya, duygusal süreçlere alışmaya ve duyarsızlaşmaya neden olmakta ve didaktik öğrenmeyi içermektedir. Çocuk izlediği karakterlerle bağdaşmaktadır. Zihnine bağdaştığı karakterin davranış kalıplarını kaydetmekte, o kişinin davranışlarıyla gösterdiği inançlarını ve vizyonunu farkında olmadan benimsemektedir. Çocukların televizyonda yaygın olarak izledikleri şiddet davranışları içeren içeriklerden dolayı insanlara yönelik davranışları düşmanlık ve güvenilmezlik şeklindedir. Bu içerikler çocuğun daha saldırgan davranışlar sergilemelerine neden olmaktadır (İnceoğlu ve Akıner, 2008). İki yaşından küçük çocukların dil gelişimleri fazla televizyon ve video izlemek olumsuz yönde etkilenmektedir (Chonchaiya ve Pruksananonda, 2008). Çocukların erken yaştan itibaren dijital teknolojiyle tanışmasının okul çağı dönemlerinde dikkat problemlerinin ortaya çıkmasında etkili olacağı belirtilmiştir (Zimmerman ve Christakis, 2007). Bir diğer çalışmada ise uzun süre televizyon izlemenin okul öncesi çocuklarda davranış bozukluklarına neden ileri sürülmüştür (Mistry, Minkovitz, Strobino ve Borzekowski, 2007).

Çocukların yaşamları, erken çocukluk döneminden başlayıp ergenlik dönemine kadar ekran önünde geçmekte ve televizyon izlemek için ayrılan süre giderek artmaktadır (Sevindik, 2011). Televizyon, çocuklar için dikkat çekici ve eğlenceli olması, görsel ve işitsel uyaranları bir arada bulundurması sebebi ile çocukların dünyasında etkin bir rol almaktadır. Televizyonun eğlendirici, eğitici özelliklerinin yanında izlenme süresi arttığında olumsuz etkilerinin fazlasıyla çocukları etkilediği görülmektedir (Yavuzer, 2003).

2.2.2 Akıllı Telefon, Tablet ve Erken Çocukluk Dönemindeki Çocuk

Akıllı telefonların gündeme gelmesiyle birlikte cep telefonu kullanımının hızla yaygınlaştığı görülmektedir. Rekabet ve çok hızlı model yenilenme ile bu teknolojiler, her geçen gün yeni bir özellikle piyasaya sunulmaktadır (Mustafaoğlu, 2018). Akıllı telefon ve tablet boyutlarının taşınabilir olması, maliyetinin düşmesi, interaktif olması gibi nedenlerden dolayı gün geçtikçe televizyondan daha çok tercih edilen bir diğer görsel medya aracı olmuştur.

Gençler teknolojiye yatkındır. Fakat 1995 sonrası doğan nesil ise artık diğer nesillerle kıyaslanamayacak kadar akıllı telefon ve tablet kullanımında ileridedir. Bu nesil medya ve bilgisayar çevresinde büyümüş, interneti daha fazla kavramış, içselleştirmiş ve diğer nesillere göre daha uzmanlaşmıştır (Choudhary, 2014). Akıllı telefon ve tabletler gün geçtikçe nerdeyse tüm insanlığın en popüler kullanım aracı olmuştur. Geçmişte akademik çevrede, tablet ve bilgisayarların çocuklar için soyut kavramlar içermesinden, öğretmenin etkisini en aza indirmesinden, çocukların iş birliği içinde çalışmasını engellemesinden ve gelişimsel olarak uygun olmayan programların kullanılmasından dolayı okul öncesi çocukları için uygun olmadığı düşünülmektedir (Yelland, 2005). Fakat son yıllarda bu yaklaşım değişmiş, tabletlerin eğitim içerikli uygulamalarının, okul öncesi ve okul çağında çok yaygın olarak kullanılmaya başlandığı görülmektedir (Rideout, Saphir, Pai ve Rudd, 2013).

Erken çocukluk döneminde bilgisayar ve tablet kullanmanın kavram gelişimini ve bilişsel gelişimi olumlu şekilde etkilediğini söyleyen çalışmalar bulunmaktadır (Fish vd., 2008; Li ve Atkins, 2004). Ayrıca çocuklar, öğretmenden bağımsız olarak arkadaşları ile ekran öğretimi fırsatından da faydalanabilmektedir (Couse ve Chen, 2010). Mobil cihazların kullanımının, televizyona kıyasla kişisel program seçeneği olması sebebi ile, bilişsel aktiviteyi artırmada daha önde olduğu görülmüştür (Kirkorian ve Pempek, 2013). Akıllı

telefon ve tabletlerin özellikle eğitim alanında olumlu etkileri görülse de pek çok negatif etkisi bulunmaktadır.

Çocuklarda ekran kullanımı düşünüldüğünde ilk akla gelen televizyondur. Ancak son 5 yılda tablet ve akıllı telefon kullanımının çocuklar arasında da yaygınlaşmasıyla birlikte ekran süresinin çoğunun, özellikle sosyo-ekonomik düzeyi yüksek ailelerde, tablet ve akıllı telefonlar olduğu görülmüştür (Bentley, Turner ve Jago, 2016). Okul öncesi çağda mobil cihaz kullanımının uyku bozukluğu ile ilişkisi olduğu tespit edilmiştir. Üstelik tablet kullanım süreleri ile uyku süreleri arasında ters ilişki olduğu saptanmıştır. Gündüz uyku hali ile ilişkili bulunmuş, tablet kullanımı ne kadar fazla ise gündüz uyku halinin de o kadar fazla olduğu belirtilmiştir (Nathanson ve Beyens, 2018).

Akıllı telefonların toplum üzerinde davranışları, alışkanlıkları, sosyal yapıyı ve kişiliği değiştiren biyo-psiko-sosyal etkileri görülmektedir. Akıllı telefon kullanımının artmasının en çok pasif, agresif, özgüvensiz, sosyal açıdan uyumsuz olma; obsesif, bağımlı ya da anti-sosyal özellikler taşıma; sık moral bozukluğu, anksiyete yaşama gibi sorunlara neden olduğu görülmüştür (King vd., 2014). Akıllı telefonu ile fazla vakit geçiren öğrencilerin arkadaşlarıyla ve aileleriyle zayıf ilişkilere ve düşük akademik duruma sahip oldukları görülmüştür (C.Yen vd., 2009).

2.2.3 Diğer Elektronik Medya Araçları ve Erken Çocukluk Dönemindeki Çocuk

Yapılan bir çalışmada 6 yaş altındaki çocukların gün içinde ortalama 1,58 saat teknolojik cihaz kullandığı, ortalama 2,01 saat dışarıda oyun oynadığı ve 39 dakika okumaya zaman harcadığı ebeveynler tarafından bildirilmiştir (Rideout, Vandewater ve Wartella, 2003). Çocukların çok fazla zaman geçirdiği teknolojik cihazların çoğunun internet bağlantısı bulunmaktadır. İnternet birden fazla haberleşme ağının birlikte meydana getirdiği, metin, resim, müzik, grafik vb. dosyalar ile bilgisayar programlarının, kısaca tüm insanlık bilgisinin

ve yaratımının paylaşıldığı ve bilgisayarlar arasında karşılıklı olarak iletildiği, bilgisayarlar arasında kurulmuş bir ağlar bütünüdür (Yüzer, 2006). İnternetin, erken okuryazarlık faaliyetleri üzerindeki muhtemel etkileri hakkındaki çalışmalar, erken okur-yazarlık üzerindeki etkisinin hâlâ tam olarak bilinmediği söylenmektedir (Coiro, Knobel, Lankshear ve Leu, 2008).

Günümüzde okul çağındaki çocukların farklı teknolojik cihazlar kullanarak internete erişimleri çok basitleşmiştir. Ancak, çocukların denetimsiz internet kullanımının ortaya çıkardığı pek çok olumsuz durum vardır. Yasal olmayan, şiddet ve cinsellik içeren sitelere kolay erişim, tehlikeli insanlarla iletişim ve oyunlara bağımlılık önemli risk faktörlerini oluşturmaktadır (İşçiabaşı, 2011).

Gelişen teknoloji ile oyun ve oyuncak kavramlarının yerini video oyunları (Playstation, Xbox vb.) almaktadır. Video oyunlarında veri girişi joystick, tuş takımı ya da klavye gibi araçlarla sağlanmakta, oyunun görüntülenmesi de ekran aracı ile yapılmaktadır (Pala & Erdem, 2011). Günümüzde video oyunlarına televizyon, video/ses oynatıcı, bilgisayar, oyun konsolu, elde taşınabilir cihazlar, akıllı cep telefonları ve Nintendo gibi farklı teknolojik cihazlarla ulaşılmaktadır. Video oyunlarının çocuklar ve ergenler üzerindeki etkisi hakkında çok şey yazılmış olsa da küçük çocuklar üzerindeki etkileri hakkında yeterli çalışma bulunmamaktadır (Bailey, West ve Anderson, 2011). Yeni teknolojik cihazlar video oyunlarının, ebeveynleri veya daha büyük kardeşleri tarafından ücretsiz olarak satın alınmasına veya yüklenmesine olanak sağlayarak, çocukların erişimine olanak sağlamaktadır. Şiddet içerikli video oyunları, çocuklarda agresif davranışlara neden olmakta ve yaratıcı oyun becerilerini köreltmektedir (Provenzo, 1992'den aktaran Mustafaoğlu, 2018). Yapılan çalışmalarda, video oyunlarındaki şiddet ile gerçek hayattaki şiddet arasında kuvvetli bir bağ olduğu ve bu oyunların çocuklarda toplumsal izolasyona, çevre ile kaynaşma ve iletişim güçlüğüne yol açtığı söylenmektedir (Kutner ve Olson, 2008).

Dijital oyuncakların çocukların oyun hayatındaki yeri giderek yaygınlaşmaktadır (Fields ve Kafai, 2009). Dijital oyuncaklar; oyuncakları belirli yollarla konuşup harekete geçiren, bilgisayar destekli, pille çalışan oyuncaklar ve geliştirilmiş teknolojilerden oluşmaktadır. Ayrıca, bu tür oyuncaklar, süslü ve ilk başta çekici olmaları nedeniyle çocukların ilgisini çekmektedir (Johnson ve Christie, 2009). Bu oyuncaklara, ilk zamanlar maddi açıdan iyi seviyede olan ebeveyn ve çocukları tarafından tercih edilirken, günümüzde sosyoekonomik durumdan bağımsız olarak tüm çocuklar erişebilmektedir. Buna rağmen bugüne kadar çocukların bu oyuncaklarla ne şekilde oynadıkları hakkında çok az araştırma yapılmış ve bu oyuncakların çocukların oyunlarını nasıl etkilediği ile ilgili olarak yeterli veri elde edilememiştir. Dijital oyuncakların artış göstermesi ve özellikle çocukların, günlük yaşamlarının vazgeçilmezi haline gelmesi sonucunda, dış mekân oyun alanlarının da giderek sınırlı hâle gelmesiyle, normal gelişimleri olumsuz yönde etkilenmektedir. Çocukların ekranları ile yüz yüze iletişimlerinin azalmasının sebebi olarak dijital oyuncaklara ayırdıkları sürenin uzaması gösterilmektedir. Bununla beraber, çocuklar kişisel gelişimleri için faydalı olan grup oyunlarını tercih etmemekte, gelişimlerine sınırlı katkı sağlayan bireysel oyunlara daha fazla yönelmektedir (Rosen vd., 2014). Yaratıcı oyuna yönlendirmeyen bu dijital oyuncakların, sınırlı ve tekrarlayıcı olmasının çocukların onlarla oynamaya başladıktan bir süre sonra sıkılmalarına neden olduğu, ebeveynlerin ve öğretmenlerin dijital oyuncakların artan kullanımı konusunda önlem almaları gerektiği bildirilmiştir (Johnson ve Christie, 2009).

BÖLÜM III

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

3.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Şen (2020) tarafından yapılan araştırmada, okul öncesi dönem çocuklarının izlemeyi tercih ettikleri çizgi filmleri toplumsal cinsiyet açısından incelemek amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda araştırmanın çalışma grubunu Uşak il merkezinde bulunan ilkokullarda anasınıflarına devam eden 344 çocuk, 324 anne ve değerlendirmeye alınan 5 çizgi film (Keloğlan Masalları, Niloya, Rafadan Tayfa, Pepee ve Heidi) oluşturmuştur. Araştırmanın modeli, nitel bir yöntem olan durum çalışmasıdır. Araştırmadan elde edilen bulgular değerlendirildiğinde okul öncesi dönem çocuklarının çizgi filmlerin en çok içeriğini sevdikleri, en sevdikleri karakterin Keloğlan olduğu, kardeşleri ile birlikte de en çok Pepee çizgi filmini izledikleri belirlenmiştir. Okul öncesi dönem çocuklarının annelerinden elde edilen verilere göre, çocukların günlük 1-3 saat çizgi film izledikleri, en çok Rafadan Tayfa çizgi filmini izlemek istedikleri belirlenmiştir. Annelerin çocuklarının izlememesini istediği televizyon kanalları arasında en çok Cartoon Network bulunmaktadır ve izlememesini istemesinin nedeni ise silah, dövüş ve şiddet içerikli olması olarak belirlenmiştir.

Akın (2019) çalışmasında okul öncesi dönem çocuklarının bilgi iletişim teknolojilerini kullanma durumlarının bazı değişkenlere göre incelemiştir. Araştırmanın çalışma grubunu, 2016-2017 eğitim-öğretim yılında, Uşak il merkezindeki sekiz anaokulunda öğrenim gören çocukların ebeveynleri oluşturmuştur. Çalışmanın ilk aşamasında 417 ebeveyn ile anket çalışması yapılmıştır. Daha sonra ankete katılan ebeveynler arasından 45 ebeveyn ile görüşülerek yarı yapılandırılmış görüşme formu doldurulmuştur. Ankete katılan ebeveynler arasından 45 ebeveyn ile yarı yapılandırılmış görüşme formu doldurulmuştur. Ebeveynlerin verdikleri cevaplara göre çıkan sonuçlarda okul öncesi dönem çocuklarının bilgi iletişim teknolojilerinden en çok televizyonu tercih ettikleri, günde ortalama 2-3 saat televizyon izledikleri belirlenmiştir. Görüşme formundan elde edilen bir diğer sonuca göre ise ebeveynlerin bilgi iletişim teknolojilerini (BİT) kullanma nedenleri, iletişim (%86) iken, çocukların BİT kullanma nedenleri oyun (%59) olarak belirtilmiştir. Yine yarı yapılandırılmış görüşme formunda BİT kullanma süreleri annelerin 1-2 saat (%34), babaların ise 3-4 saat (%18) olduğu ortaya çıkmıştır. Ebeveynlere bilgi iletişim teknolojilerinin çocuğunuzla olan iletişiminize etkileri nedir? (Olumlu ya da olumsuz) sorusu sorulduğunda, olumsuz cevabın %53 olduğu saptanmıştır.

Işın (2019), 13-60 ay arası çocukların kitle iletişim araçlarını kullanma prevalansını belirlemeyi amaçlamıştır. İzmir ili merkez ilçelerinin her birinden rastgele örneklem yöntemiyle belirlenen 12 Aile Sağlığı Merkezi (ASM)'nde, 2-31 Ocak 2018 ve 1-31 Mart 2018 tarihleri arasında, çeşitli nedenlerle ASM'de bulunan 13-60 ay arası çocukları olan 1112 ebeveyn ile yüz yüze görüşmeler yapmıştır. Çocukların 2 saat üzerinde hafta içi ekran kullanma prevalansları, televizyon %45,4, tablet %14,4, akıllı telefon %10,6 şeklinde tespit edilmiştir. Hafta sonu bu oranların daha fazla olduğu görülmüştür. Çocuğun ekran süresini artıran faktörler olarak yaşı, ebeveyn televizyon kullanım süresi, kendi ekranına sahip olması belirlenirken; ebeveyn eğitim düzeyi, aile tarafından ekran kullanımının denetlenip kısıtlanması, doktor tarafından bilgilendirilmesi ise azaltan faktörler olarak tespit edilmiştir. Çocuğun cinsiyeti, kardeş sayısı, ekonomik durum, ebeveyn yaşı, aile tipi, gündüz bakım

veren kişi ile ekran süresi arasında istatistiksel anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Çalışmanın sonucunda 13-60 ay çocukların yaşlarına göre önerilen srelerin üzerinde ekran kullandığı ortaya çıkmıştır.

Yengil, Güner ve Topakkaya (2019), çalışmalarında okul öncesi çocuklarda ve ebeveynlerinde teknolojik cihaz kullanım sıklığını ortaya koymayı amaçlamışlardır. Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Kreş ve Gündüz Bakımevine giden okul öncesi çocukların (3-6 yaş) ebeveynlerinden 42'sine her birinin çocuğunun, kendisinin ve eşinin teknolojik cihaz kullanımıyla ilgili sorular içeren anket uygulanmıştır. Çalışmada ocukların 24'ünün (%57,1) 0-1 saat, 14'ünün (%33,3) 1-2 saat, 4'ünün (%9,5) 2-3 saat teknolojik cihaz kullandığı tespit edilmiştir. Teknolojik cihaz kullanım saati ile çocuğun cinsiyeti, ailenin maddi durumu, eğitim seviyesi, ocuk sayısı arasında ilişki bulunmamıştır. Ebeveynin teknolojik cihaz kullanım saatiyle çocuğun teknolojik cihaz kullanımı arasında anlamlı fark tespit edilmemiştir. Bu alışma, okul öncesi çocuklarda ve ebeveynlerinde teknolojik cihaz kullanımının yaygın kullanıldığını göstermektedir.

Zehir, H., Zehir, K., Yalçın, F. A. ve Yalçın, M. (2019) tarafından yapılan çalışma, okul öncesi dönemde çocukların teknolojik araç kullanımı ve ailelerin bu araçların kullanımını sınırlandırmada kullandığı stratejileri belirlemek amacıyla tarama modelin yapılmıştır. Çalışma grubu, Ağrı ili merkez ilçesinde, 4-6 yaş grubunda çocuğu olan 280 ebeveyn den oluşmuştur. Bulgular, ebeveynlerin büyük bölümünün, çocuklarının teknolojik araçları tek başına kullanmalarına izin verdiğini, birlikte kullandıkları zaman ise kullanılan uygulamanın çocuğun yaş ve geşişim özelliklerine uygun olmasına, uzun süreli kullanmamaya ve şiddet, argo içermemesine dikkat ettiklerini göstermektedir. Çalışmada ebeveynlerin önemli bir oranının çocuklarının oynadıkları oyunları ve girdikleri internet sitelerini kontrol ettiği ve aile bireyleri ve öğretmenlerin çocukları teknolojik araçların zararlarından korumak için yardımcı olabilecek başlıca kişiler olarak düşünüldüğü belirlenmiştir. Yine ebeveynlerin büyük bölümünün teknolojik araç kullanımında süre sınırlaması yaptıkları, kullanıma izin

vermeme ya da oyun, kitap okuma, boyama gibi farklı etkinliklere yönelterek sınırlama getirmeye çalıştıkları belirlenmiştir. Ayrıca ebeveynlerin teknolojik araçları ödül olarak kullandıkları, çocuklar teknolojik araç kullanımında sınırlamaya tepki gösterdiğinde ise konuşup zararlarını anlatmak, ceza vermek ve kızmak gibi yollar kullandıkları tespit edilmiştir.

Kadan ve Aral (2018) tarafından yapılan araştırmada okul öncesi dönem çocuklarının medya kullanım düzeylerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada, Çankırı İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı olan bağımsız anaokullarında 2017-2018 eğitim-öğretim yılında öğrenim görmekte olan 636 çocukla çalışılmıştır. Araştırmada "Genel Bilgi Formu" ve alanında uzman kişilerin görüşleri alınarak oluşturulan "Medya Kullanım Düzeyi Çocuk Görüşme Formu" kullanılmıştır. Araştırma sonucunda çocukların %64,3'ünün cep telefonu ile oyun oynadığı, %87,4'ünün cep telefonu ile çizgi film izlediği belirlenmiştir. Çocukların %62,9'u cep telefonunda oyun oynamayı, %37,1'i çizgi film izlemeyi tercih etmişlerdir. Çocukların %48,7'si yemek yerken televizyon seyrettiğini belirtmişlerdir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara dayanarak çocukların medya araçlarına oldukça düşkün oldukları görülmektedir.

Çelik (2017), 4-6 yaş çocukların ekran kullanımının, ebeveyn ekran kullanımı ve aile işlevleri ile ilişkisini belirlemeyi amaçlamıştır. Çalışmaya Adana Sarıçam ilçesindeki anaokullarına devam eden 198 çocuğun ebeveynleri katılmıştır. Aile işlevleri "Aile Değerlendirme Ölçeği" ile değerlendirilmiştir. Çocukların %57,6'sının hafta içi, %76,3'ünün hafta sonu ekran kullanım sürelerinin iki saatin üzerinde olduğu saptanmıştır. Çocuğun yaşının, annenin çalışma durumunun, anne-baba eğitiminin ve devam edilen okulun çocukların ekran sürelerini etkilediği saptanmıştır. Ebeveynlerden %88,9'u ekran konusunda aile içi kurallarının olduğunu, %62,6'sı çocuklarının yemek yerken ekran karşısında olduğunu, %44,4'ü çocuklarının kendine ait bir ekranının olduğunu, %90,9'u aile veya çocuk hekimlerinden ekran kullanımı konusunda herhangi bir öneri almadıklarını bildirmiştir.

Çocukların ve ebeveynlerin ekran kullanım süreleri arasında pozitif yönde orta derecede ilişki saptanmıştır. Aile işlevleri ile çocukların ekran kullanım süreleri arasında ilişki bulunamamıştır.

Merdin (2017), 0-6 yaş çocukların televizyon, bilgisayar, tablet/akıllı telefonları ne kadar erken ve ne sıklıkta kullandığını incelemiştir. Araştırma, Ankara ilinde bir devlet hastanesinin Sosyal Pediatri Bilim Dalına başvuran 0-6 yaş arası çocuğu olan 412 anne veya babanın gönüllü katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Medya kullanımını etkileyen sosyodemografik faktörlerin rolleri (ebeveyn öğrenimi, gelir, yaş, çocuğun cinsiyeti, yaşı), ailenin medya araçlarına yaklaşımı (medya araçlarının evde mevcut olma durumu, ebeveyn inançları, medya kullanımına yönelik kurallar) bu çalışmada test edilmiştir. Çalışmada veriler araştırmacı tarafından hazırlanan anket aracılığıyla toplanmıştır. Çalışma sonucunda çocukların elektronik medya kullanımını etkileyen faktörler, aile ve çocuğun sosyodemografik özellikleri, ebeveynlerin medya araçlarına yönelik fikirleri ve ebeveynlerin çocuğun medya kullanımına yönelik oluşturduğu kurallar olarak tespit edilmiştir. Ayrıca medya araçlarının çocuklar tarafından erken yaşlarda ve önerilen miktarın üzerinde kullandıkları görülmüştür.

Coşkun ve Arslantaş (2015), tarafından yapılan çalışma da okul öncesi eğitime devam eden çocukların televizyon izlemelerine yönelik annelerinin görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada, Kahramanmaraş il merkezinde bulunan anasınıfına devam eden 15 çocuğun anneleri örnekleme oluşturmaktadır. Araştırmada nitel veri toplama yöntemlerinden görüşme yöntemi kullanılmış ve veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Araştırmada, çocuk sayısı 3 ve üzeri olan annelerin çocuklarının gün içerisinde 2-3 saat televizyon izlemesini yeterli bulduğu, bir kısmının da 3-5 saat aralığında televizyon izlemesini yeterli bulduğu saptanmıştır. Ayrıca annelerin günlük televizyon izleme süresi, hiç izlemeyen bir, 1-3 saat aralığında izleyen on üç ve 4-6 saat aralığında izleyen bir anneden oluşmaktadır. Evde bulunan televizyon sayısı ise on dört anne bir adet,

bir anne de 2 ve üzeri sayıda televizyona sahip olduklarını belirtmiştir. Annelerin görüşleri incelendiğinde çocuklarının televizyon izleme sürelerine özen gösterdikleri sonucuna varılmıştır. Ancak annelerin çocukları ile birlikte izlemeleri gereken programlar konusunda hassas davranmadıkları tespit edilmiştir.

Altıncı (2014), tarafından yapılan çalışma da televizyonun bir-altı yaş grubu çocukların sağlığı üzerindeki olumsuz etkileri ile annelerin konuya ilişkin tutum ve davranışlarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma evrenini 2013 yılı Erzurum ili, Horasan ilçesi, Farabi Aile Sağlığı Merkezine ve Horasan Aile Sağlığı Merkezine kayıtlı bir-altı yaş toplam 4377 çocuk, örneklemini ise bir-altı yaş çocuğu olan 353 anne oluşturmaktadır. Araştırma verileri hazırlanan bilgi formu ile elde edilmiştir. Çocukların çoğunluğunun iki saat ve üzerinde televizyon izlediği, uzun süreli televizyon izlemeleri durumunda %61,2'sinin sağlık sorunları yaşadığı tespit edilmiştir. Bu sorular; %26,9'unun gözlerde, %22,1'inin uyku düzeninde, %7,4'ünün boyun bölgesinde, %4'ünün sırt ve bel bölgesinde, %0,8'inin de baş ağrısı olduğu saptanmıştır. Çocukların önerilen sürenin üzerinde televizyon izlediği, uzun süreli televizyon izleme durumunda göz ve uyku sağlığı başta olmak üzere birtakım sağlık sorunları yaşadıkları bulunmuştur. Annelerin eğitim düzeyinin, aile tipinin, sahip olduğu çocuk sayısının, çalışma ve ekonomik durumunun, çocukların televizyon izleme alışkanlıkları üzerinde önemli bir etken olduğu belirlenmiştir.

Akçay ve Özcebe (2012) , televizyonun okul öncesi dönemdeki çocukların saldırganlık davranışına etkisini incelemişlerdir. Çalışma grubunu Ankara İl Merkezinde bulunan bir kurum kreşine devam eden 3-6 yaş grubu çocuklarla onların anne veya babaları (n=135) oluşturmuştur. Bu grup içinden çalışmaya gönüllü olarak katılan toplam 105 çocuk ve velisinden konuya ilişkin veri toplanmıştır. Araştırmada veri toplama araçları olarak çocuğun/ailesinin demografik bilgilerine ve TV izleme alışkanlıklarına ulaşmak amacıyla araştırmacılar tarafından geliştirilen anket formu ve Okul Öncesi Sosyal Davranış Ölçeği Öğretmen Formu kullanılmıştır. Çalışmada çocuğun hafta içi günlük televizyon izleme

süresinin 1.6 ± 0.9 saat ve hafta sonu ise 3.4 ± 1.8 saat olduğunu tespit etmişlerdir. Çocuk ile anne ve babanın TV izleme süreleri arasında pozitif bir ilişki bulunmuştur. Çocukların hafta içi TV izleme sürelerinin artması sonucunda çocukların olumlu sosyal davranışlarının azaldığı, fiziksel ve ilişkisel saldırganlıklarının arttığı; hafta sonu TV izleme sürelerinin artması sonucunda ise olumlu sosyal davranışlarının azaldığı, fiziksel saldırganlıklarının arttığı belirlenmiştir.

Özakar ve Koçak (2012) tarafından yapılan araştırma, anaokuluna devam eden 3-6 yaş grubu çocukların televizyon izleme sıklıkları, yayınlanan programların içeriğinin belirlenmesi, çizgi film, film ve reklamlardaki şiddetin çocukların saldırgan davranışlarına etkisini incelemeyi amaçlamıştır. Çalışmayı Çorum ilindeki Milli Eğitim Müdürlüğü bünyesinde bağımsız anaokullarındaki tüm öğrenciler oluşturmuştur ($n=516$). Çocukların %44,6'sı ne kadar süre ile hangi programları izleyeceklerini kendisi belirlemektedir. %59,8'i şiddet içeren çizgi film izlemektedir. Erkek çocukların şiddete eğilimlerinin kız çocuklara oranla daha fazla olduğu, çocukların yaşları büyüdükçe ne kadar süre televizyon izleyeceğine kendisinin karar verme oranının arttığı belirlenmiştir. Çocukların oyun oynarken çizgi film kahramanlarını oyunlarına katmaları ve taklit etmeleri, çizgi filmlerden gördüklerini hayatlarına katacak kadar çok etkilendiklerini göstermektedir.

Yaşar (2011) tarafından yapılan çalışmada, okul öncesi beş yaş grubu çocukların izledikleri çizgi filmlerdeki saldırgan içerikli görüntülerin, çocukların serbest oyunları sırasındaki saldırganlık düzeylerine etkisi araştırılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, 2006-2007 eğitim öğretim yılında Adana ilinin Seyhan ilçesine bağlı anasınıfından amaçlı örnekleme yöntemi ile seçilen 12 öğrencisi oluşturmaktadır. Sınıftaki bütün çocuklar (12) aynı anda çalışmaya alınmış, 3 kız, 3 erkek öğrenci seçilerek araştırmanın odak grubunu oluşturmuştur. Çalışmada çocuklara biri saldırgan içerikli, biri eğitici içerikli olmak üzere iki adet çizgi film izletilerek, oyun alanına alınmış ve serbest oyunları gözlenmiştir. Bu aşamada çocukların oyunları takip edilerek oyuna başlangıç, uygulama ve bitiş evreleri incelenmiş, çizgi film

öğelerinin oyunda kullanılmasının ne amaçla ve nasıl olduğu araştırılmıştır. Veriler içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Verilerin analizi sonucunda, saldırgan içerikli çizgi film öğelerini çocukların oyunlarının başlangıç aşamasında daha çok kullandıkları, uygulama ve bitiş evrelerine pek taşımadıkları saptanmıştır. Gözlenen olumsuz davranışların rolleri canlandırırken ortaya çıktığı, rol bitiminde olumsuz davranışların da ortadan kalktığı görülmüştür. Saldırgan içerikli çizgi film izlendikten sonra sergilenen olumsuz davranışların süreklilik göstermediği gözlenmiştir. Eğitici içerikli çizgi filmin izleniminden sonra çocukların, çizgi filme ait unsurları oyunlarının herhangi bir evresine yansıtmadıkları, karakterleri kullanmadıkları, ama daha sakin nitelikteki oyunlara yöneldikleri saptanmıştır.

RTÜK (2003) tarafından ilköğretim çağındaki çocukların televizyon izleme alışkanlıklarının araştırıldığı çalışmaya Türkiye genelini temsilen 17 ilde 7-14 yaşları arasında ve ilköğretim okullarına devam eden toplam 1719 kız ve erkek öğrenci katılmıştır. Örneklemde %92,7 oranında devlet okulu, %7,3 oranında da özel okul öğrencileri yer almıştır. Çalışmanın temel sonuçlarına göre; katılımcıların bilgisayar kullanma amaçları sırasıyla “oyun/eğlence” %69,8, “derslerime yardımcı olması amacıyla” %61,1, “internet/chat/e-mail” ise %31,3 şeklindedir. Hafta içi televizyon izleme sürelerine bakıldığında katılımcıların %27,4’ünün 2 saat, %19,5’inin 1 saat, %19,1’inin 3 saat televizyon izlediği tespit edilmiştir. Bununla birlikte hafta sonu televizyon izleme süreleri değerlendirildiğinde bu durum farklılık arz etmektedir. Buna göre katılımcı öğrencilerin %28,4’ü 5 saat ve üstü, %20,8’i 2 saat ve %18,1’i ise 3 saat televizyon izlediğini beyan etmektedir. Yani bir anlamda katılımcıların hafta sonu televizyon izleme süresi hafta içi televizyon izleme süresinin ortalama 2,5-3 katıdır.

3.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Kabali vd. (2015), tarafından yapılan çalışmanın amacı, küçük çocukların mobil medya cihazlarına maruz kalmalarını ve kullanımını incelemektir. Çalışma, Amerika’da ülke

genelinde çocuk kliniğine başvuran 6 aydan 4 yaşa kadar olan 350 çocuk ile yapılmıştır. Çalışmanın sonuçlarına göre evlerin çoğunda televizyon (%97), tablet (%83) ve akıllı telefon (%77) oranında elektronik cihaz bulunduğu, 4 yaşındaki çocukların yarısının kendi televizyonu ve dörtte üçünün kendi mobil cihazının bulunduğu tespit edilmiştir. Hemen hemen tüm çocukların (%96,6) mobil cihaz kullandığı ve çoğunun 1 yaşından önce kullanmaya başladığı saptanmıştır. Çocukların en çok YouTube ve Netflix gibi içerik dağıtım uygulamalarını izlediği ve çocukların cihaz sahibi olma, ilk kullanım yaşı ve günlük kullanım süresinin etnik köken veya ebeveyn eğitimi ile ilişkili olmadığı görülmüştür.

Mukherjee, Gupta ve Aneja (2014) tarafından Hindistan'da yapılan çalışmada, çocukların televizyon izleme alışkanlıkları ve bu durumun sağlıkları üzerindeki etkisini incelenmek amaçlanmıştır. Çalışma gelir durumu düşük bölgede devlet hastanesine başvuran 109 çocuk ile yapılmıştır. Çocukların nerdeyse tamamının günlük 2 saatten fazla televizyon izlediği ve içeriklerinin kalitesiz olduğu ortaya çıkmıştır. 2 saatten fazla televizyon izlemenin çocukların oyun, hobiler, uyku hijyeni ve yeme alışkanlıkları üzerinde olumsuz etkileri olduğu görülmektedir. Fakat çoğu ebeveyn, sağlıksız izlemenin ve buna bağlı zararlı etkilerin farkında değildir

Jago vd. (2012), tarafından yapılan bu çalışmada ebeveyn ve çocuk ekran görüntüleme süresi ve evde ki medya ortamlarını incelemek amaçlanmıştır. Kuzey Amerika'da yapılan çalışmaya 3-10 yaş aralığında çocuğu olan 2965 aile katılmıştır. Çocukların televizyon izleme sürelerinin ebeveynlerinin izleme süreleri ile güçlü bir ilişkisi olduğu saptanmıştır. Annenin TV izleme süresi, babanın TV izleme süresine göre çocuğun TV izleme süresinin daha güçlü bir etkiye sahiptir. Çocukların diğer elektronik cihazlar ile de günlük 1 saatten fazla zaman geçirdikleri ortaya çıkmıştır.

Kourlaba, Kondaki, Liargkovinos ve Manios (2009), tarafından yapılan araştırmada, çocukların TV izleme zamanları ve etkileyen etmenleri tanımlamak amaçlanmıştır. Yunanistan da yapılan çalışmaya 1-5 yaş arası 2374 çocuk ve ailesi katılmıştır. Çocukların

günlük TV izleme süresi ortalaması 1,32 saat olarak bulunmuştur. 3–5 yaş grubu çocukların TV izleme sürelerini hafta içi $1,5 \pm 1,1$ saat ve hafta sonu $3,4 \pm 2,8$ saat bulmuşlardır. Bu yaş aralığındaki çocukların TV izleme süresi ile ebeveynlerinin TV izleme süresi arasında pozitif anlamda bir ilişki görülmüştür.

Zimmerman ve Christakis (2007) tarafından yapılan çalışmada, çocukların erken yaşta ne tür içerikteki medyaya maruz kaldığı ve daha sonra dikkat algısı ile ilgili sorunlara sebep olup olmadığı incelenmiştir. Yunanistan’da, 10 yıl süren ve 1.700 okul öncesi çocukla yapılan araştırmada günde 2 saatten fazla televizyon izleyen çocukların okula başladığında okuma güçlüğü çektiği, dersleri algılamakta zorlandığı belirlenmiştir. 2 saatten fazla televizyon izleyen çocukların, diğer yaşlıtlarına oranla %10 daha başarısız oldukları da ortaya konulmuştur.

Vandewater vd. (2007) tarafından yapılan çalışmada, 0- 6 yaş arasındaki ABD’li çocuklar arasında medya erişimini ve kullanımını tanımlamak ve bu durumun açık havada okuma ve oyun oynamayla ilişkisini değerlendirmek amaçlanmıştır. Araştırma 1051 ebeveyn ve çocuğun katılımı ile yapılmıştır. Çalışma sonucuna göre tüm yaş gruplarındaki çocukların, gün içinde ortalama olarak 1,19 saat televizyon izlediği belirtilmiştir. 0-2 yaş grubu çocukların %20’sinin, 3-4 yaş grubu çocukların %43’ünün ve 5-6 yaş grubu çocukların %37’sinin yatak odasında televizyon olduğu bildirilmiştir. 5-6 yaş grubu çocukların %27’sinin günde ortalama 50 dakika bilgisayar kullandığı bildirilmiştir. 0-2 yaş grubu çocukların %4’ünün, 3-4 yaş grubu çocukların %20’sinin bilgisayar kullandığı ve gün içinde bunun için ortalama olarak 50 dakika zaman harcadığı bildirilmiştir.

Rideout vd. (2003), tarafından yapılan çalışmada bebeklerin ve okul öncesi dönemi çocuklarının yaşamlarındaki elektronik medya varlığını incelemiştir. Amerika Birleşik Devletleri’nde 1.000’den fazla ebeveynle yapılan ve telefonla görüşmeye dayalı bir raporda çocukların günlük 2 saatini elektronik medya araçları karşısında geçirdiği görülmüştür. Çocukların çoğu yeni medya araçlarını kullanmaktadır. Çalışmada çocukların 3’te 2’sinin

evinde izleyen biri olmadığı halde televizyonun açık olduğu tespit edilmiştir. Birçok ebeveyn elektronik medya kullanımının çocuğunun farklı düşünme becerisine faydası olduğunu düşünmektedir ve ebeveynlerin çocukların televizyon izleme davranışları üzerinde doğrudan etkiye sahip olduğu görülmektedir.

BÖLÜM IV

YÖNTEM

4.1. Araştırmanın Modeli

Betimsel tarama araştırmaları, verilen bir durumu olabildiğince eksiksiz ve dikkatli şekilde tanırlar. Tarama araştırmaları genellikle geniş bir kitlenin, araştırma konusuyla ilgili var olan durumunun fotoğrafını çekerek betimleme yapmayı amaçlamıştır (Büyüköztürk, Çakmak ve Öztürk, 2014). Bu nedenle okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların günlük ekran süreleri ve içeriklerini incelemeyi amaçlayan bu araştırmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır.

4.2. Araştırmanın Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, Ankara İli Yenimahalle İlçesi'nde kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi ile belirlenen okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 156 çocuk oluşturmuştur. Araştırmaya hız ve pratiklik kazandırmak amacıyla erişimi en yakın ve basit olan örneklemin oluşturulması için kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi seçilmiştir. Bu yöntemde evreni oluşturan her elemanın örnekleme girme olasılığı ve hesaplamalardaki ağırlığı denktir (Büyüköztürk vd., 2014). Çalışma grubu, öğretmen görüşlerine göre normal gelişim gösteren çocuklardan oluşmuştur.

Araştırmaya alınan çocuk ve ebeveyne ilişkin demografik bilgiler, Tablo 1 ve Tablo 2’de yer almaktadır.

Tablo 1

Çocuklara İlişkin Demografik Özelliklerin Frekans ve Yüzdeleri

Çocukların Demografik Özellikleri		f	%
Çocuk cinsiyet	Kız	71	45,5
	Erkek	85	54,5
	Toplam	156	100,0
Çocuğun yaşı (ay)	36-48	17	10,9
	49-60	32	20,5
	61-72	70	44,9
	73 ve daha fazla	37	23,7
	Toplam	156	100,0
Kardeş sayısı	Tek Çocuk	32	20,5
	1	90	57,7
	2-3	34	21,8
	Toplam	156	100,0
Doğum sırası	1.	79	50,6
	2.	55	35,3
	3 ve daha fazla	22	14,1
	Toplam	156	100,0

Tablo 1’de araştırmaya katılan çocuklara ilişkin demografik özelliklerin frekans ve yüzdeleri verilmiştir. Tablodan görüldüğü gibi çocukların %54,5’i erkek ve %45,5’i de kız olduğu tespit edilmiştir. Çocukların büyük çoğunluğunun (%44,9) 61-72 ay yaş aralığında, %57,7’sinin bir kardeşi olduğu, %50,6’sının birinci çocuk olduğu görülmüştür.

Tablo 2

Ebeveynlere İlişkin Demografik Özelliklerin Frekans ve Yüzdeleri

Ebeveynlerin Demografik Özellikleri		f	%
Yaş	24-29	19	12,2
	30-35	60	38,5
	36-41	56	35,9
	42+	21	13,5
	Toplam	156	100,0
Meslek	Çalışmıyor	60	38,5
	Devlet memuru	75	48,1
	İşçi/Serbest Meslek	21	13,5
	Toplam	156	100,0
Öğrenim Durumu	İlk	22	14,1
	Orta	36	23,1
	Yüksek	98	62,8
	Toplam	156	100,0
Aylık gelir (tl)	0-2300	26	16,7
	2301-4600	47	30,1
	4601-6900	22	14,1
	6901-8200	28	17,9
	8201 ve üstü	33	21,2
	Toplam	156	100,0
Yakınlık derecesi	Anne	132	84,6
	Baba	24	15,4
	Toplam	156	100,0

Araştırmaya alınan ebeveynlerin demografik özelliklerine ilişkin frekans ve yüzdeler Tablo 2’de sunulmuştur. Buna göre ebeveynlerin büyük çoğunluğu (%38,5’i) 30-35 yaş grubu aralığındadır. Ebeveynlerin %48,1’i “devlet memuru” meslek grubunda olduğu ve %62,8’inin yükseköğretim mezunu olduğu belirlenmiştir. Araştırmaya katılan ebeveynlerin %30,1’inin aylık gelirlerinin 2.301,00-4.600,00TL arasında olduğu saptanmıştır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada verileri toplamak amacı ile “Demografik Bilgi Toplama Formu” ve araştırmacı tarafından geliştirilen anket kullanılmıştır.

3.2.1. Demografik Bilgi Toplama Formu

Araştırmada çocuk ve aile hakkında demografik bilgilere ulaşmak için hazırlanan formda, çocuğun yaşı (ay olarak), cinsiyeti, kardeş sayısı, kaçınıcı çocuk olduğu, anne ve babasının öğrenim düzeyleri, yaşları ve ailenin aylık ekonomik geliri gibi bilgiler yer almıştır.

3.3.2. Ekran Süresi ve İçeriği Anketi

“Ekran Süresi ve İçeriği Anketi” araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Anketin hazırlanma sürecinde konu ile ilgili alan yazın taraması yapılmıştır (Altınkılınç 2014; Merdin 2017; Işın 2019). Ankette “Çocukların günlük ekran süresi ne kadardır?” gibi, çocukların evdeki günlük ekran sürelerine ve içeriklerine, dijital medya araçlarını kullanımlarına ve ebeveynlerinin görüşlerine odaklanılmıştır. Ankette toplam 10 bilgi sorusuna ve ebeveynlerin çocukların ekran kullanımına sergiledikleri tutumu belirleyecek sorulara yer verilmiştir. Annelerin cevaplamalarında yönlendirmeleri önlemek için toplam 5 soru açık uçlu olarak hazırlanmıştır. Anketin geçerlik ve güvenilirliğine yönelik 2 alan uzmanından görüş alınmıştır. Uzman görüşleri doğrultusunda gerekli düzenlemeler yapılmıştır.

3.4. Verilerin Toplanması

Araştırma da kullanılan ölçme araçlarının okul yönetimleri tarafından kabul edilmesi için, Millî Eğitim Bakanlığı’ndan (EK-1) ve Etik Kurul’dan (EK-2) gerekli izinler alınmıştır. Ankara’nın Yenimahalle İlçesindeki belirlenen anaokulu ve anasınıflarının okul yönetimleri

ile görüşülmüştür. 2020-2021 eğitim öğretim yılının bahar döneminde, Covid-19 salgınından dolayı okulların yüz yüze eğitime kapalı olması nedeni ile elektronik olarak Google Formlar sistemine, “Demografik Bilgi Toplama Formu”, “Ekran Süresi ve İçeriği” anketleri yüklenmiştir. Belirtilen kurumların öğretmenleri ile iletişime geçilerek ebeveynlerin gönüllülük esasına dikkat ederek elektronik anketleri doldurmaları sağlanmıştır. Anketler 2 hafta boyunca erişime açık tutulmuştur. Yeterli sayıda veri elde edildiği için Mayıs 2021’de elektronik anketin ulaşılabilirliği kapatılmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Veri toplama sürecinde elde edilen bilgiler doğrultusunda, SPSS programı kullanılarak veriler analiz edilmiştir. Öncelikle, çocuklara ve ebeveynlerine ilişkin demografik özelliklere yönelik bilgilerin frekans ve yüzdeleri belirlenerek betimsel olarak gösterilmiştir. Çocukların ekran sürelerini, çocuk cinsiyeti ve ebeveyn ekran süresi açısından incelemek amacıyla ki kare analizi yapılmıştır. Ayrıca çocuğun dijital medya araçlarında izlemeyi tercih ettiği içerik türünün, cinsiyet değişkenine göre ilişkisi ki kare analiziyle incelenmiştir. Çocuğun yaş grubuna göre, izlediği çizgi filmler arasında anlamlı farklılık olup olmadığına bakılmıştır. Ebeveynin kullandığı ekran türü ile çocuğun kullandığı ekran türleri arasında ilişki ki kare testi ile analiz edilmiştir. Evdeki ekran kullanımına yönelik ebeveyn tutumları ise frekans ve yüzde şeklinde gösterilmiştir.

BÖLÜM V

BULGULAR VE TARTIŞMA

Bu bölümde çocukların ve ebeveynlerinin demografik özelliklerine ve dijital medya araçlarını kullanımlarına yönelik betimsel analizlerin tabloları mevcuttur. Çocukların ekran süreleri ile farklı değişkenler arasında ki-kare testi sonuçları da tablolarda sunulmaktadır.

Tablo 3

Çocukların Evlerinde Bulunan Dijital Medya Araçlarının Frekans ve Ortalamaları

Dijital Medya Araçları	f	Ortalama	Medyan	Minimum	Maximum	ss
Televizyon	156	1,31	1,00	0,00	3,00	0,59
Laptop	156	0,64	1,00	0,00	2,00	0,67
Tablet	156	0,62	1,00	0,00	3,00	0,65
Oyun konsolu	156	0,06	0,00	0,00	1,00	0,23
Akıllı telefon	156	2,40	2,00	0,00	5,00	0,78
Bilgisayar	156	0,21	0,00	0,00	1,00	0,41

Tablo 3'te araştırmaya katılanların evinde bulunan dijital medya araçlarının frekans ve ortalamaları verilmiştir. Tablodan anlaşılabacağı üzere; araştırmaya katılan çocukların evlerinde ortalama 2,40 adet akıllı telefon, 1,31 adet televizyon, 0,64 adet laptop, 0,62 adet tablet, 0,21 adet bilgisayar ve 0,06 adet oyun konsolu bulunduğu tespit edilmiştir.

Alan yazına bakıldığında Işın (2019), 13-60 ay arası çocukların dijital medya araçlarını kullanma prevalansını belirlemeyi amaçlamıştır. Ailelerin kitle iletişim araçlarına sahip olma durumuna bakıldığında katılımcıların %72,7'sinin bir, %27,1'inin birden fazla televizyonu olduğu belirtilmiştir. Ebeveynlerin %14'ünün bir tane, %72,1 iki tane, %12,5'inin üç ve üzeri akıllı telefona sahip olduğu tespit edilmiştir.

Bulgulara bakıldığında, teknoloji ve iletişim çağının gereği olarak akıllı telefonlar evlerde en fazla oranda bulunan medya aracı olarak görülmektedir. İletişim çağının da akıllı telefonların zorunlu bir ihtiyaç haline geldiği ve ebeveynlerin teknolojik gelişmeleri takip ettiği söylenebilir. Son 2 yıldır pandemi sebebi ile pek çok çocuk uzaktan eğitim almaktadır. Bu eğitimler internet ağı veya uydu yayını üzerinden yapılmaktadır. Elektronik medya araçlarının sayısındaki artışta covid salgını ve uzaktan eğitimin payının büyük olduğu söylenebilir. Sadece eğlence amacıyla kullanılan oyun konsollarının ise evlerde en az bulunan dijital medya araçları olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4

Çocuğa Ait Dijital Medya Aracı Bulunma Durumunun Frekans ve Yüzdeleri

Çocuğa Ait Dijital Medya Aracı Bulunma Durumu	f	%
Evet	48	30,8
Hayır	108	69,2
Toplam	156	100,0

Araştırmaya alınan çocukların kendilerine ait dijital medya aracı bulunma durumunun frekans ve yüzdeleri Tablo 4'te gösterilmiştir. Buna göre araştırmaya katılan çocuklardan sadece kendisine ait medya aracı olanların oranı %30,8 olduğu tespit edilmiştir. Bu durumda, çocukların sadece kendisine ait bir dijital medya aracı ile ebeveyn kontrolü olmadan kullanım sağladığı söylenebilir. Çocukların %69,2'sinin ise içerik olarak olmasa da kullanım süresi açısından ebeveyn kontrolünde olduğu söylemek mümkündür.

Tablo 5

Çocuğa Ait Dijital Medya Araçlarının Frekans ve Yüzdeleri

Çocuğa Ait Dijital Medya Araçları	f	%
Akıllı telefon	11	22,9
Televizyon	2	4,2
Tablet	31	64,6
Bilgisayar	1	2,1
Akıllı saat	3	6,3
Toplam	48	100,0

Tablo 5'te çocukların kendilerine ait medya araçlarının %64,6'sının tablet, %22,9'unun akıllı telefon, %6,3'ünün akıllı saat, %4,2'sinin televizyon ve %2,1'inin bilgisayar olduğu saptanmıştır.

Alan yazında bu bulgu ile benzerlik gösteren çalışmalar bulunmaktadır. Işın (2019) çocukların ekran kullanım prevalansını incelediği çalışmada, tablet kullanan çocukların %46,7'sinin kendine ait tableti vardır. Vandewater vd. (2007), çalışmasında kendine ait tableti olan çocukların oranını %20 olarak saptamışlardır. Kabali vd. (2015), 6-48 ay arasında çocuklar üzerine yaptıkları çalışmada da tablet sahibi olma sıklığını %36,2 olarak saptamışlardır. Çelik (2017) yapmış olduğu tez çalışmasında kendine ait bir ekranı olan çocukların (%44,4) ekran kullanım sürelerinin daha fazla olduğunu tespit etmiştir. TUIK (2021) verilerine göre, bilgisayar, akıllı telefon, televizyon, akıllı saat ve oyun konsolu teknoloji ürünlerinden en az birinin sadece kendi kullanımında olduğunu beyan eden 6-15 yaş grubundaki çocukların oranının %66,6 olduğu görülmektedir.

Alan yazın incelendiğinde de görülmüyor ki çocukların gün geçtikte kendilerine ait telefon ve tablet sayıları artmakta ve bu ekran sürelerini de etkilemektedir. Özellikle son dönemlerde çocuklar uzaktan eğitime katılmak için tablete ihtiyaç duymaktadır. Sivil yardım kuruluşları ve milli eğitim bakanlığı pandeminin başında, ekonomik olarak yeterli bütçesi olmayan öğrencilere ücretsiz tablet dağıtımını yapmıştır. Bu durumun da tablet sayısını artırdığı söylenebilir.

Tablo 6

Çocukların Dijital Medya Araçlarını Günlük Kullanım Sürelerinin Frekans ve Yüzdeleri

Çocukların Dijital Medya Araçlarını Günlük Kullanım Süresi (saat)		f	%
Televizyon	Hiç kullanmaz	11	7,1
	1 saat	45	28,8
	2 saat	61	39,1
	3 saat	23	14,7
	4 saat ve daha fazla	16	10,3
	Toplam	156	100,0
Telefon	Hiç kullanmaz	27	17,3
	1 saat ve daha az	76	48,7
	2 saat	34	21,8
	3 saat ve daha fazla	19	12,2
	Toplam	156	100,0
Laptop	Hiç kullanmaz	120	76,9
	1 saat ve daha az	24	15,4
	2 saat ve daha fazla	12	7,7
	Toplam	156	100,0
Tablet	Hiç kullanmaz	86	55,1
	1 saat ve daha az	40	25,6
	2 saat ve daha fazla	30	19,2
	Toplam	156	100,0
Oyun konsolu	Hiç kullanmaz	149	95,5
	1 saat ve daha az	6	3,8
	2 saat	1	0,6
	Toplam	156	100,0

Tablo 6’da çocukların dijital medya araçlarını günlük kullanım sürelerinin frekans ve yüzdeleri verilmiştir. Buna göre çocukların %39,1’i günlük 2 saat TV izleyerek, %48,7’sinin 1 saatten az akıllı telefon ile vakit geçirdiği tespit edilmiştir. %76,9’unun laptop ile, %55,1’inin tablet ile %95,5’inin oyun konsolu ile hiç vakit geçirmediği saptanmıştır.

Litaretür taraması yapıldığında çocukların ekran sürelerine yönelik pek çok çalışma yapıldığı görülmüştür. Şen (2020) yapmış olduğu araştırmada, annelerin görüşlerine göre çocukların %62,65’inin günlük 1 ile 3 saatini, %37,35’inin ise 4 ile 6 saat arası ve fazlasını

izgi film izleyerek geçirdiğini tespit etmiştir. Işın (2019) yapmış olduğu araştırmada, 49-60 aylık çocukların %63,6'sının televizyon, %16,4'ü akıllı telefon, %34,6'sı tablet kullanım sürelerinin günlük 2 saatten fazla olduğunu belirtmiştir. Sezgin ve Tonguç (2016), okul öncesine devam eden çocukların ebeveynleri ile yaptıkları çalışmalarında çocukların %43,2'sinin günlük ortalama 1-2 saat arası mobil cihaz ile vakit geçirdiklerini belirtmişlerdir. Altıncılık (2014), çalışmasında çocukların günde ortalama en az 1-2 saat televizyon izlediklerini belirtmektedir. Akçay ve Özcebe (2012) ise çocukların günlük olarak hafta içinde $1.6 \pm 0,9$ saat ve hafta sonları ise $3.4 \pm 1,8$ saat, televizyon karşıısında vakit geçirdiklerini söylemektedirler. Aral ve Aktaş (2007) ise çocukların günde ortalama 1-2,5 saat televizyon izlediklerini belirtmişlerdir. Yine başka bir çalışma da ztürk ve Karayağız (2007), ocukların günde $2.6 \pm 1,5$ saat televizyon ile vakit geçirdiklerini saptamışlardır. Vandewater ve arkadaşları (2007), çalışmasında 5-6 yaşı grubu çocukların %27'sinin günde ortalama 50 dakika bilgisayar ile vakit geçirdiğı sonucuna varmıştır. Yalçın ve arkadaşlarının (2002), 3–6 yaşı aralığındaki 400 anaokulu ve ilkokul çocuğı ile yaptıkları başka bir araştırmada, bir günde $2.2 \pm 1,8$ saat televizyon izledikleri sonucuna varmıştır. Tuncer ve Yalçın'ın (1999) yaptıkları araştırmada çocukların %31'inin hafta içi TV karşıısında en az 4 saat, hafta sonları ise 8 saate yakın zaman geçirdikleri ortaya çıkmıştır.

Alan yazındaki çalışmalara kronolojik olarak bakıldığında, ekran özelliğı bulunan medya araçlarının çeşitliliğinin ve ekran sürelerinin zaman içinde artmış olduğı görölmektedir. Başlarda televizyon karşıısında geçirilen sürenin daha fazla olduğı ama zaman içinde tablet, akıllı telefon, bilgisayar gibi medya araçlarının çeşitliliğinin ve ulaşılabilirliğinin artması sebebi ile bu sürenin diğeri medya araçlarına kaydığı tespit edilmektedir.

Tablo 7

Çocukların Dijital Medya Araçlarını Kullanım Sürelerinin Cinsiyetlerine Göre Frekans, Yüzde ve Ki-kare Sonuçları

		Çocuğun Cinsiyeti						χ^2 p
		Kız		Erkek		Toplam		
		f	%	f	%	f	%	
Dijital Medya Araçlarının Kullanım Süresi (saat)		f	%	f	%	f	%	
Televizyon	Hiç kullanmaz	4	5,6	7	8,2	11	7,1	
	1 saat ve daha az	21	29,6	24	28,2	45	28,8	
	2 saat	29	40,8	32	37,6	61	39,1	
	3 saat	12	16,9	11	12,9	23	14,7	
	4 saat ve daha fazla	5	7,0	11	12,9	16	10,3	2,221
	Toplam	71	100,0	85	100,0	156	100,0	0,695
Telefon saati	Hiç kullanmaz	12	16,9	15	17,6	27	17,3	
	1 saat ve daha az	33	46,5	43	50,6	76	48,7	
	2 saat	16	22,5	18	21,2	34	21,8	
	3 saat ve daha fazla	10	14,1	9	10,6	19	12,2	0,568
	Toplam	71	100,0	85	100,0	156	100,0	0,904
Laptop saati	Hiç kullanmaz	57	80,3	63	74,1	120	76,9	
	1 saat ve daha az	10	14,1	14	16,5	24	15,4	
	2 saat ve daha fazla	4	5,6	8	9,4	12	7,7	1,052
	Toplam	71	100,0	85	100,0	156	100,0	0,591
Tablet saati	Hiç kullanmaz	38	53,5	48	56,5	86	55,1	
	1 saat ve daha az	21	29,6	19	22,4	40	25,6	
	2 saat ve daha fazla	12	16,9	18	21,2	30	19,2	1,216
	Toplam	71	100,0	85	100,0	156	100,0	0,544
Oyun konsolu saati	Hiç kullanmaz	68	95,8	81	95,3	149	95,5	
	1 saat ve daha az	3	4,2	3	3,5	6	3,8	
	2 saat ve daha fazla	-	0,0	1	1,2	1	,6	0,885
	Toplam	71	100,0	85	100,0	156	100,0	0,642

Tablo 7’de çocukların dijital medya araçlarını kullanım sürelerinin cinsiyetlerine göre frekans, yüzde ve ki-kare sonuçları gösterilmiştir. Çocukların medya araçlarını kullanım süreleri ile cinsiyetleri arasında istatistiksel olarak bir fark olmadığı görülmüştür ($p>0,05$).

Çocukların cinsiyet durumuna göre farklı dijital medya aracı ve içeriği tercih etmelerine rağmen ekran karşısında geçirdikleri süreler arasında farklılık olmadığı söylenebilir.

Alan yazında benzer bulgular yer almaktadır. Yapılan çalışmalarda, erkek ile kız çocuklarının ekran özelliği bulunan medya araçlarını kullanım sürelerinde anlamlı bir fark olmadığını belirtmişlerdir (Işın 2019; Yengil vd. 2019).

Tablo 8

Çocukların Dijital Medya Araçlarında Tercih Ettiği İçeriklerin Frekans ve Yüzdeleri

Dijital Medya İçeriği	Her zaman		Çoğunlukla		Zaman zaman		Nadiren		Hiçbir zaman		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Çocuk Programı	10	6,4	12	7,7	36	23,1	52	33,3	46	29,5	156	100,0
Çizgi Film	5	3,2	6	3,8	39	25,0	59	37,8	47	30,1	156	100,0
Youtube	22	14,1	15	9,6	38	24,4	43	27,6	38	24,4	156	100,0
Eğlence Programı	56	35,9	46	29,5	22	14,1	23	14,7	9	5,8	156	100,0
Belgesel	43	27,6	48	30,8	42	26,9	7	4,5	16	10,3	156	100,0
Reklam	88	56,4	40	25,6	12	7,7	6	3,8	10	6,4	156	100,0
Spor Programı	97	62,2	36	23,1	10	6,4	6	3,8	7	4,5	156	100,0
Dizi, film	81	51,9	27	17,3	25	16,0	16	10,3	7	4,5	156	100,0
Oyun	27	17,3	23	14,7	25	16,0	41	26,3	40	25,6	156	100,0

Araştırmaya katılan çocukların dijital medya araçlarında tercih ettiği içerikler, Tablo 8’de frekans ve yüzdeleriyle sunulmuştur. Buna göre nadiren de olsa %33,3’ünün çocuk programı, %37,8’inin çizgi film ve %26,3’ünün oyun izlediği tespit edilmiştir. Çocukların %14,1’nin YouTube’u, %35,9’unun eğlence programını, %30,8’inin belgeseli, %56,4’ünün reklamları, %62,2’sinin spor programlarını, %51,9’unun dizi, filmleri her zaman olacak şekilde izlediği saptanmıştır.

Alan yazına bakıldığında benzer araştırmalar yapıldığı görülmektedir. Işın (2019), çocukların en sık izlediği program türlerinin, %93,4 çizgi film, %17,5 çocuk programı, %9,0 oranında da belgesel olduğunu belirtmiştir. Başka bir araştırmada, televizyonda çocukların ilgisini çeken program türlerine bakıldığında, %65,4’ünün çizgi film, %11,9’unun reklam, %10,8’inin çocuk programı, %6,2’sinin dizi/film, %4’ünün belgesel, %1,7’sinin ise müzik

içerikli programlar olduğu şeklinde bulgulara rastlanmıştır (Altınkılınç, 2017). Akın (2015), çocukların, %61,9'unun çizgi film, %20,0'sinin reklam, %12,9'unun müzik, %5,1'inin yarışma, dizi, magazin gibi programları çoğunlukla izlediğini tespit etmiştir.

Alan yazındaki benzer araştırmalarda çocukların en çok tercih ettiği içerik türünün çizgi film olduğu görülmektedir. Bu araştırmada alan yazındaki genel kanıya ters düşen bir veriye rastlanmaktadır. Belgesel içeriğinin diğer araştırmaların aksine izlenme oranı daha yüksek çıkmıştır.

Tablo 9

Çocukların Dijital Medya Araçlarında Tercih Ettiği İçeriklerin Kullanım Sıklığının Cinsiyetlerine Göre Frekans, Yüzde ve Ki-kare Sonuçları

Dijital Medya İçeriği ve Kullanım Sıklığı		Çocuğun Cinsiyeti						χ^2 p
		Kız		Erkek		Toplam		
		f	%	f	%	f	%	
Çocuk Programı	Çoğunlukla	11	15,5	11	12,9	22	14,1	2,796
	Zaman zaman	35	49,3	53	62,4	88	56,4	
	Hiçbir zaman	25	35,2	21	24,7	46	29,5	
	Toplam	71	100,0	85	100,0	156	100,0	
Çizgi Film	Çoğunlukla	3	4,2	8	9,4	11	7,1	1,725
	Zaman zaman	47	66,2	51	60,0	98	62,8	
	Hiçbir zaman	21	29,6	26	30,6	47	30,1	
	Toplam	71	100,0	85	100,0	156	100,0	
Youtube	Çoğunlukla	17	23,9	20	23,5	37	23,7	0,013
	Zaman zaman	37	52,1	44	51,8	81	51,9	
	Hiçbir zaman	17	23,9	21	24,7	38	24,4	
	Toplam	71	100,0	85	100,0	156	100,0	
Eğlence Programı	Çoğunlukla	46	64,8	56	65,9	102	65,4	-
	Zaman zaman	20	28,2	25	29,4	45	28,8	
	Hiçbir zaman	5	7,0	4	4,7	9	5,8	
	Toplam	71	100,0	85	100,0	156	100,0	
Belgesel	Çoğunlukla	37	52,1	54	63,5	91	58,3	8,457
	Zaman zaman	30	42,3	19	22,4	49	31,4	0,015*

	Hiçbir zaman	4	5,6	12	14,1	16	10,3	
	Toplam	71	100,0	85	100,0	156	100,0	
Reklam	Çoğunlukla	58	81,7	70	82,4	128	82,1	
	Zaman zaman	10	14,1	8	9,4	18	11,5	
	Hiçbir zaman	3	4,2	7	8,2	10	6,4	1,705
	Toplam	71	100,0	85	100,0	156	100,0	0,426
Spor Programı	Çoğunlukla	64	90,1	69	81,2	133	85,3	
	Zaman zaman	7	9,9	9	10,6	16	10,3	
	Hiçbir zaman	-	0,0	7	8,2	7	4,5	-
	Toplam	71	100,0	85	100,0	156	100,0	0,035*
Dizi, Film	Çoğunlukla	43	60,6	65	76,5	108	69,2	
	Zaman zaman	25	35,2	16	18,8	41	26,3	
	Hiçbir zaman	3	4,2	4	4,7	7	4,5	-
	Toplam	71	100,0	85	100,0	156	100,0	0,067
Oyun	Çoğunlukla	28	39,4	22	25,9	50	32,1	
	Zaman zaman	28	39,4	38	44,7	66	42,3	
	Hiçbir zaman	15	21,1	25	29,4	40	25,6	3,507
	Toplam	71	100,0	85	100,0	156	100,0	0,173

Tablo 9’da çocukların dijital medya araçlarında tercih ettiği içeriklerin kullanım sıklığının cinsiyetlerine göre frekans, yüzde ve ki-kare sonuçları sunulmuştur. Araştırma sonucunda çocukların dijital medya araçlarında içerik olarak tercih ettiği “Çocuk Programı” izleme sıklığı ile cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık görülmemektedir ($p>0,05$). Bu durumda dijital medya araçlarında yer alan çocuk programlarının, çocuklarının cinsiyetleri göz önünde bulundurulmadan, eğlence amaçlı hazırlandığı söylenebilir.

Araştırma sonucunda çocukların dijital medya araçlarında içerik olarak tercih ettiği “Çizgi Film” programını izleme sıklığı ile cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık görülmemektedir ($p>0,05$). Çocuklar tarafından “zaman zaman” tercih edilen bu içerik farklı platformlar ve telefon uygulamalarının ortaya çıkmasından dolayı eskiye göre tercih edilme sıklığını kaybettiği söylenebilir.

Araştırma sonucunda çocukların dijital medya araçlarında içerik olarak tercih ettiği “YouTube” izleme sıklığı ile cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık görülmemektedir

($p>0,05$). Bu durumun cinsiyet açısından farklılık göstermemesinin nedeni bu internet sitesinden pek çok farklı içeriği ulaşılabilmesi olabilir. YouTube’da sayısız video olduğu için tercih durumunun yaş, cinsiyet gibi evrensel değişkenlerden etkilenmediği söylenebilir.

Araştırma sonucunda çocukların dijital medya araçlarında içerik olarak tercih ettiği “Eğlence Programı” izleme sıklığı ile cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık görülmemektedir ($p>0,05$). “Ben Bilmem Eşim Bilir, Çocuktan Al Haberi, Survivor” gibi eğlence ve yarışma programları aslında çocuklara yönelik olmayıp +7 yaş şeklinde yayınlanmaktadır. Fakat erken çocukluk dönemindeki çocukların televizyonda yayınlanan bu gibi pek çok içeriği izlediği söylenebilir. İçeriklerin cinsiyete göre farklılık yaratacak bir şekilde olmadığı için kız ve erkek çocuklar tarafından tercih edilme durumunun da benzer olduğu söylenebilir.

Araştırma sonucunda çocukların dijital medya araçlarında içerik olarak tercih ettiği “Belgesel” programını izleme sıklığı ile cinsiyet arasında anlamlı fark görülmektedir ($p<0,05$). Erkek çocuklarında çoğunlukla “Belgesel” programını izleme durumunun daha yüksek olduğu (%63,5) saptanmıştır. Bu durumda erkek çocuklarının hayvanlara ve doğaya karşı daha fazla ilgisi olduğu söylenebilir.

Araştırma sonucunda çocukların dijital medya araçlarında içerik olarak tercih ettiği “Reklam” programını izleme sıklığı ile cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık görülmemektedir ($p>0,05$). Bu durum, çocukların reklam içeriğini tercihe göre izlemediği ve programlar arasında çıktığı için zorunluluktan izledikleri şeklinde değerlendirilebilir.

Çocukların dijital medya araçlarında içerik olarak tercih ettiği “Spor” programını izleme durumu ile cinsiyet grupları arasında da anlamlı bir ilişki görülmektedir ($p<0,05$). Kız çocuklarında çoğunlukla spor programını izleme durumunun daha yüksek (%90,1) olduğu tespit edilmiştir. Özellikle toplumsal rol davranışlarına göre kız çocuklarının spor programı izleme oranının erkek çocuklarına göre düşük olması beklenirken sonuç tam tersi çıkmıştır. Son zamanlarda voleybol gibi spor dallarında kadın sporcularımızın göstermiş olduğu başarılarından dolayı, kız çocuklarının spora olan ilgilerinin arttığı söylenebilir.

Son olarak istatistiksel olarak anlamlı olmamakla birlikte erkek çocuklarında çoğunlukla dizi, film izleme durumunun kız çocuklara oranla daha yüksek (%76,5) olduğu saptanmıştır. Sonuçlara göre çocukların dijital medya araçlarında içerik olarak tercih ettiği diğer programları izleme durumu ile cinsiyet grupları arasında ise anlamlı bir fark yoktur ($p>0,05$). Araştırma sonucunda çocukların dijital medya araçlarında içerik olarak tercih ettiği “Oyun” programını izleme sıklığı ile cinsiyet arasında anlamlı fark görülmemektedir ($p>0,05$). Bilgisayar oyunları son dönemde çok yaygın olduğu için çocuklar bu beceriyi yapamasa dahi izlemeyi tercih edebiliyor. Fakat bu durum cinsiyet değişkeninden etkilenmemiştir.

Elde edilen bulguya ilişkin olarak alan yazında yapılan çalışmaların olduğu görülmektedir (Işın 2019; Kılıç 2017). Yapılan çalışmalar sonucunda cinsiyet faktörünün içerik tercihlerini etkilemediği saptanmıştır.

Tablo 10

Çocukların Çizgi Filmleri İzleme Sıklığının Frekans ve Yüzdeleri

Çizgi Filmler	Her zaman		Çoğunlukla		Zaman zaman		Nadiren		Hiçbir zaman		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Rafadan Tayfa	13	8,3	12	7,7	20	12,8	37	23,7	74	47,4	156	100,0
Akıllı Tavşan Momo	36	23,1	23	14,7	35	22,4	23	14,7	39	25,0	156	100,0
Elif ve Arkadaşlarını	22	14,1	19	12,2	27	17,3	29	18,6	59	37,8	156	100,0
Ege ile Gaga	32	20,5	29	18,6	34	21,8	24	15,4	37	23,7	156	100,0
Maysa ve Bulut	47	30,1	28	17,9	26	16,7	23	14,7	32	20,5	156	100,0
Aslan	40	25,6	25	16,0	34	21,8	25	16,0	32	20,5	156	100,0
Doru	36	23,1	31	19,9	20	12,8	31	19,9	38	24,4	156	100,0
Pepe	58	37,2	22	14,1	22	14,1	20	12,8	34	21,8	156	100,0
Keloğlan Masallarını	42	26,9	31	19,9	24	15,4	23	14,7	36	23,1	156	100,0

Çocukların çizgi filmleri izleme sıklığı Tablo 10’da verilmiştir. Buna göre araştırmaya katılan çocukların, %23,7’sinin Rafadan Tayfa’yı nadiren, %23,1’inin Akıllı Tavşan Momo’yu her zaman, %18,6’sının Elif ve Arkadaşlarını nadiren, %21,8’inin Ege ile Gaga’yı zaman zaman, %30,1’inin Maysa ve Bulut’u her zaman, %25,6’sının Aslan’ı her

zaman, %23,1'inin Doru'yu, %37,2'sinin Pepe'yi ve %26,9'unun Keloğlan Masalları'nı her zaman izlediği saptanmıştır.

Alan yazında Şen (2020)'in çalışmasında, çocukların en çok izlemek istediği çizgi filmler sırasıyla %11,97 ile Rafadan Tayfa, %9,89 ile Keloğlan Masalları, %5,41 ile Pepee, %5,10 ile Heidi ve %4,27 ile Niloya olarak belirlenmiştir. Bulgulara göre çocuklar tarafından en çok tercih edilen çizgi filmlerin benzerlik gösterdiğini söyleyebiliriz.

Tablo 11

Çocukların Çizgi Filmleri İzleme Sıklığının Yaşlarına Göre Frekans, Yüzde ve Ki-kare Sonuçları

		Çocuğun Yaşı (ay)										χ^2 p
		36-48		49-60		61-72		73 ve daha fazla		Toplam		
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
Çizgi Filmler ve İzleme Sıklığı	Çoğunlukla	5	29,4	5	15,6	6	8,6	9	24,3	25	16,0	7,5 0,272
	Zaman zaman	6	35,3	12	37,5	26	37,1	13	35,1	57	36,5	
	Hiçbir zaman	6	35,3	15	46,9	38	54,3	15	40,5	74	47,4	
	Toplam	17	100,0	32	100,0	70	100,0	37	100,0	156	100,0	
Rafadan Tayfa	Çoğunlukla	10	58,8	10	31,3	19	27,1	20	54,1	59	37,8	14,6 0,023*
	Zaman zaman	2	11,8	12	37,5	34	48,6	10	27,0	58	37,2	
	Hiçbir zaman	5	29,4	10	31,3	17	24,3	7	18,9	39	25,0	
	Toplam	17	100,0	32	100,0	70	100,0	37	100,0	156	100,0	
Akıllı Tavşan Momo	Çoğunlukla	9	52,9	7	21,9	11	15,7	14	37,8	41	26,3	15,1 0,019*
	Zaman zaman	2	11,8	11	34,4	30	42,9	13	35,1	56	35,9	
	Hiçbir zaman	6	35,3	14	43,8	29	41,4	10	27,0	59	37,8	
	Toplam	17	100,0	32	100,0	70	100,0	37	100,0	156	100,0	
Elif ve Arkadaşları	Çoğunlukla	10	58,8	12	37,5	21	30,0	18	48,6	61	39,1	7,3 0,278
	Zaman zaman	4	23,5	11	34,4	30	42,9	13	35,1	58	37,2	
	Hiçbir zaman	3	17,6	9	28,1	19	27,1	6	16,2	37	23,7	
	Toplam	17	100,0	32	100,0	70	100,0	37	100,0	156	100,0	
Ege ile Gaga	Çoğunlukla	11	64,7	17	53,1	26	37,1	21	56,8	75	48,1	13,2 0,039*
	Zaman zaman	4	23,5	5	15,6	31	44,3	9	24,3	49	31,4	

	Hiçbir zaman	2	11,8	10	31,3	13	18,6	7	18,9	32	20,5	
	Toplam	17	100,0	32	100,0	70	100,0	37	100,0	156	100,0	
Aslan	Çoğunlukla	11	64,7	14	43,8	20	28,6	20	54,1	65	41,7	
	Zaman zaman	6	35,3	10	31,3	34	48,6	9	24,3	59	37,8	
	Hiçbir zaman	-	0,0	8	25,0	16	22,9	8	21,6	32	20,5	14,7
	Toplam	17	100,0	32	100,0	70	100,0	37	100,0	156	100,0	0,022*
Doru	Çoğunlukla	8	47,1	14	43,8	24	34,3	21	56,8	67	42,9	
	Zaman zaman	5	29,4	10	31,3	32	45,7	4	10,8	51	32,7	
	Hiçbir zaman	4	23,5	8	25,0	14	20,0	12	32,4	38	24,4	13,6
	Toplam	17	100,0	32	100,0	70	100,0	37	100,0	156	100,0	0,034*
Pepe	Çoğunlukla	9	52,9	13	40,6	35	50,0	23	62,2	80	51,3	
	Zaman zaman	3	17,6	9	28,1	22	31,4	8	21,6	42	26,9	
	Hiçbir zaman	5	29,4	10	31,3	13	18,6	6	16,2	34	21,8	5,6
	Toplam	17	100,0	32	100,0	70	100,0	37	100,0	156	100,0	0,458
Keloğlan Masalları	Çoğunlukla	13	76,5	15	46,9	24	34,3	21	56,8	73	46,8	
	Zaman zaman	3	17,6	11	34,4	26	37,1	7	18,9	47	30,1	
	Hiçbir zaman	1	5,9	6	18,8	20	28,6	9	24,3	36	23,1	13,4
	Toplam	17	100,0	32	100,0	70	100,0	37	100,0	156	100,0	0,036*

Tablo 11’de çocukların çizgi filmleri izleme sıklığının yaşlarına göre frekans, yüzde ve ki-kare sonuçları gösterilmiştir. Çocukların izlediği Akıllı Tavşan Momo çizgi filmini izleme durumu ile yaş grupları arasında anlamlı bir ilişki görülmektedir ($p<0,05$). 36-48 ay grubunda olan çocukların çoğunlukla Akıllı Tavşan Momo’yu izleme sıklığının daha yüksek (%58,8) olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan çocukların Elif ve Arkadaşları çizgi filmini izleme sıklığı ile yaş grupları arasında anlamlı bir ilişki görülmektedir ($p<0,05$). 36-48 ay grubunda olanlarda çoğunlukla Elif ve Arkadaşları çizgi filmini izleme sıklığının daha yüksek (%52,9) olduğu tespit edilmiştir. Maysa ve Bulut çizgi filmi ile çocukların yaş grupları arasında da anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($p<0,05$). 61-72 ay grubunda olanlarda çoğunlukla Maysa ve Bulut izleme sıklığının daha düşük (%37,1) olduğu saptanmıştır. Çocukların Aslan çizgi filmini izleme sıklığı ile yaş grupları arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. 36-48 ay grubunda olanlarda çoğunlukla Aslanrı çizgi filmini

izleme sıklığının daha yüksek (%64,7) olduğu görülmektedir. Doru çizgi filmi ile yaş grupları arasında anlamlı bir ilişki görülmektedir ($p<0,05$). 73 ve daha fazla ay grubunda olan çocukların çoğunlukla Doru çizgi filmi izleme sıklığının daha yüksek (%56,8) olduğu görülmektedir. Çocukların izlediği Keloğlan Masalları çizgi filmi izleme sıklığı ile yaş grupları arasında da anlamlı bir ilişki görülmektedir ($p<0,05$). 36-48 ay grubunda olanlarda çoğunlukla Keloğlan Masalları'nı izleme sıklığının daha yüksek (%76,5) olduğu saptanmıştır. Sonuçlar doğrultusunda çocukların izlediği diğer çizgi filmler ile yaş grupları arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığını söylemek mümkündür ($p>0,05$).

Alan yazın taramasında benzer bir bulguya rastlanmamıştır. Şen (2020) yapmış olduğu çalışmada, çizgi filmlerin içeriklerini ve hitap ettiği yaş aralığını araştırmaktadır. Şen'in elde ettiği bulgular ve bu verilerden yola çıkarak çocukların yaş aralığı ile çizgi filmlerin hitap ettiği gruplar arasında anlamlı bir ilişki olduğu söylenebilir.

Tablo 12

Çocukların İzlediği Animasyon Filmlerinin Frekans ve Yüzdeleri

Animasyon Filmleri	f	%
Buz Devri	46	29,5
Arabalar	40	25,6
Karlar Ülkesi	19	12,2
Shrek	6	3,8
Kayıp Balık Nemo	6	3,8
Minyonlar	5	3,2
Patron Bebek	5	3,2
Rafadan Tayfa Göbeklitepe	4	2,6
Arı	3	1,9
Otel Transilvanya	3	1,9
Şirinler	3	1,9
Koca Ayak	2	1,3
Oyuncak Hikayesi	1	,6
İzlemez	13	8,3
Toplam	156	100,0

Tablo 12’de çocukların izlediği animasyon filmlerin frekans ve yüzdeleri yer almaktadır. Buna göre araştırmaya katılan çocukların en çok izlediği animasyon filminin %29,5 ile Buz Devri olduğu görülmüştür. Çocukların %25,6’sının Arabalar, %12,2’sinin Karlar Ülkesi, %3,8’inin Shrek, %3,8’inin Kayıp Balık Nemo, %3,2’sinin Minyonlar, %3,2’sinin Patron Bebek, %2,6’sının Rafadan Tayfa Göbeklitepe, %1,9’unun Arı, %1,9’unun Şirinler, %1,9’unun Otel Transilvanya, %1,3’ünün Koca Ayak ve %0,6’sının Oyuncak Hikayesi animasyon filmlerini izledikleri saptanmıştır.

Tablo 13

Çocukların İzlediği Youtube Kanallarını İzleme Sıklıklarının Frekans ve Yüzdeleri

YouTube Kanalları	Her zaman		Çoğunlukla		Zaman zaman		Nadiren		Hiçbir zaman		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Rüyanın Çiftliği	118	75,6	19	12,2	10	6,4	5	3,2	4	2,6	156	100,0
Oyuncak Oynuyorum	95	60,9	18	11,5	21	13,5	9	5,8	13	8,3	156	100,0
Fındık Ailesi	98	62,8	20	12,8	14	9,0	11	7,1	13	8,3	156	100,0
Oyuncak Avı	107	68,6	18	11,5	12	7,7	8	5,1	11	7,1	156	100,0
Oyuncu Yusuf	116	74,4	20	12,8	12	7,7	3	1,9	5	3,2	156	100,0

Tablo 13’te çocukların YouTube’den izlediği kanalların frekans ve yüzdeleri verilmiştir. Bu kanallar, YouTube web sayfasında çocukların en çok izlediği kanallar listesinden alınmıştır (YouTube, 2021). Buna göre araştırmaya katılan çocukların YouTube üzerinden her zaman izlerim dediği kanalların %75,6 Rüyanın Çiftliği, %60,9 Oyuncak Oynuyorum, %62,8 Fındık Ailesi, %68,6 Oyuncak Avı ve %74,4 ile Oyuncu Yusuf olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 14

Çocukların Oyun Oynama Durumu ve Oynadığı Oyunların Frekans ve Yüzdeleri

Oyun Oynama Durumu ve Oyunlar		f	%
Oyun Oynama Durumu	Evet	76	48,7
	Hayır	80	51,3
	Toplam	156	100,0
Oyunlar	Pasta yapma	2	2,6
	Lego	3	3,9
	Brawl stars	11	14,5
	Araba yarışı	9	11,8
	Boyama	4	5,3
	Subway surf	2	2,6
	Minecraft	7	9,2
	Trt çocuk anaokulu oyunları	5	6,6
	Minion rush	2	2,6
	Ozmo	4	5,3
	Roblox	9	11,8
	Konuşan kedi tom	5	6,6
	Futbol	2	2,6
	Rayman	2	2,6
	Bebek giydirme	5	6,6
	Pubg	3	3,9
	Satranç	1	1,3
	Toplam	76	100,0

Tablo 14’de çocukların dijital araçlar ile oyun oynama durumları ve oynadıkları oyunların frekans ve yüzdeleri verilmiştir. Buna göre araştırmaya katılan çocukların %48,7’sinin dijital araçlar ile oyun oynadığı tespit edilmiştir. Oyun oynayan çocukların; %2,6’sının Pasta Yapma, %3,9’unun Lego, %14,5’inin Brawl Stars, %11,8’inin Araba Yarışı, %5,3’ünün Boyama, %2,6’sının Subway Surf, %9,2’sinin Minecraft, %6,6’sının Trt Çocuk Anaokulu Oyunları, %2,6’sının Minion Rush, %5,3’ünün Ozmo, %11,8’inin Roblox, %6,6’sının Konuşan Kedi Tom, %2,6’sının Futbol, %2,6’sının Rayman, %6,6’sının Bebek Giydirme, %3,9’unun Pubg ve %1,3’ünün Satranç oyunlarını oynadıkları saptanmıştır.

Elde edilen bulgulara göre çocukların bir kısmının bilgisayar oyunu oynadıkları görülmektedir. Oyunların bazıları şiddet içerikli olup, çocukların gelişimlerini olumsuz yönde etkileyebileceği söylenebilir. Oynadıkları oyunların %26,3'ünün ise eğitsel içerikli ve çocukların yaşlarına uygun kazanımlar edinmelerinde yardımcı olabileceği söylenebilir. Dijital okur yazarlık yönünden bakıldığında bilgisayar oyunlarının çocuklar üzerinde olumlu etkileri olduğu düşünülmektedir.

Tablo 15

Ebeveynlerin Dijital Medya Araçlarını Günlük Kullanım Sürelerinin Frekans ve Yüzdeleri

Dijital Medya Araçlarını Günlük Kullanım Süresi (saat)		f	%
Televizyon	Hiç kullanmaz	8	5,1
	1 saat ve daha az	42	26,9
	2 saat	63	40,4
	3 saat	24	15,4
	4 saat ve daha fazla	19	12,2
	Toplam	156	100,0
Akıllı Telefon	Hiç kullanmaz	4	2,6
	1 saat ve daha az	33	21,2
	2 saat	48	30,8
	3 saat ve daha fazla	71	45,5
	Toplam	156	100,0
Bilgisayar	Hiç kullanmaz	91	58,3
	1 saat ve daha az	27	17,3
	2 saat ve daha fazla	38	24,4
	Toplam	156	100,0
Tablet	Hiç kullanmaz	140	89,7
	1 saat ve daha az	9	5,8
	2 saat ve daha fazla	7	4,5
	Toplam	156	100,0
Oyun Konsolu	Hiç kullanmaz	153	98,1
	1 saat ve daha az	2	1,3
	2 saat ve daha fazla	1	,6
	Toplam	156	100,0

Araştırmaya alınan ebeveynlerin dijital medya araçlarını günlük kullanım süreleri Tablo 15'te gösterilmiştir. Buna göre ebeveynlerin %40,4'ünün günlük 2 saat Tv izlediği, %45,5'inin 3 saat ve daha fazla akıllı telefon kullandığı, %24,4'ünün 2 saat ve daha fazla bilgisayar kullandığı, %5,8'inin 1 saatten az tablet kullandığı, %1,3'ünün ise oyun konsolunu 1 saatten az kullandığı saptanmıştır. Sonuçlar doğrultusunda araştırmaya katılan ebeveynlerin %5,1'inin hiç TV izlemediği, %2,6'sının akıllı telefon, %58,3'ünün bilgisayar, %89,7'sinin tablet ve %98,1'inin oyun konsolunu hiç kullanmadıkları tespit olmuştur.

Annelerin 24'ü (%57,1) 0-1 saat, 12'si (%28,5) 1-2 saat, 5'i (%11,9) 2-3 saat, 1'i (%2,4) 3 saatten fazla teknolojik cihaz kullanmaktadır. Babaların 17'si (%40,4) 0-1 saat, 14'ü (%33,3) 1-2 saat, 10'u (%23,8) 2-3 saat, 1'i (%2,4) 3 saatten fazla teknolojik cihaz kullanmaktadır (Tablo 2). Babaların teknolojik cihazları eşlerine ve çocuklarına göre daha fazla kullandığı görülmektedir.

Tablo 16

Ebeveynlerin Günlük Televizyon İzleme Süresinin, Çocukların Televizyon İzleme Süresine Göre Frekans, Yüzde ve Ki-kare Sonuçları

Çocuğun Televizyon İzleme Süresi (saat)	Ebeveynin Televizyon İzleme Süresi (saat)						χ^2 p
	1 saat ve daha az		2 saat ve daha fazla		Toplam		
	f	%	f	%	f	%	
1 saat ve daha az	25	50,0	31	29,2	56	35,9	5,49 0,019*
2 saat ve daha fazla	25	50,0	75	70,8	100	64,1	
Toplam	50	100,0	106	100,0	156	100,0	

Tablo 16'da ise araştırmaya katılan ebeveynler ile çocuklarının televizyon izleme süreleri arasındaki ilişki incelenmiş, frekans ve yüzdeleri ile ki-kare sonuçları tabloya yansıtılmıştır. Ebeveyn günlük televizyon izleme süresi 2 saat ve üzeri olanlarda çocuk televizyon izleme saati 2 saat ve üzeri olanların oranının daha yüksek (%70,8) olduğu saptanmıştır. Sonuçlar doğrultusunda ebeveyn televizyon izleme süresi ile çocuk televizyon izleme süresi arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmektedir ($p<0,05$).

Alan yazına bakıldığında bu bulgu ile benzerlik gösteren pek çok çalışma bulunmaktadır. Işın (2019) yapmış olduğu çalışmada, annesi ve babası 2 saatten fazla televizyon izleyen çocukların anlamlı olarak daha fazla televizyon izlediği sonucuna ulaşmıştır ($p<0,001$). Çelik (2017), çalışmasında çocuğun ekran süresi ile ebeveynin ekran süreleri arasında olumlu yönde ilişki olduğunu saptamıştır. Jago ve arkadaşlarının (2012) yapmış oldukları araştırmada, çocukların televizyon izleme süreleri ile ebeveynlerinin televizyon izleme süreleri arasında pozitif bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Yengin (2019), yaptığı çalışmaya katılan ebeveynlerin teknolojik araç kullanım süreleriyle çocuklarının teknolojik araç kullanım süreleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığını söylemiştir.

Çocuklar, hayatın ilk yıllarında ebeveynlerini gözlemleyerek ve taklit ederek öğrenirler. Bu nedenle çocukların ve ebeveynlerinin televizyon izleme süreleri arasında benzerlik olması beklenen bir bulgudur. Ev ortamında, televizyonun açık kalma ve izlenme süresinin ebeveyn kontrolünde olması gerekmektedir.

Tablo 17

Ebeveynlerin Günlük Bilgisayar Kullanım Süresinin, Çocukların Bilgisayar Kullanım Süresine Göre Frekans, Yüzde ve Ki-kare Sonuçları

Çocuğun Bilgisayar Kullanım Süresi (saat)	Ebeveynin Bilgisayar Kullanım Süresi(saat)						χ^2 p
	1 saat ve daha az		2 saat ve daha fazla		Toplam		
	f	%	f	%	f	%	
1 saat ve daha az	114	96,6	30	78,9	144	92,3	10,264
2 saat ve daha fazla	4	3,4	8	21,1	12	7,7	
Toplam	118	100,0	38	100,0	156	100,0	

Tablo 17’de araştırmaya katılan ebeveynler ile çocuklarının bilgisayar kullanım süreleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Buna göre ebeveyn bilgisayar kullanım süresi 1 saatten az olanlar ile çocuk bilgisayar kullanım süresi 1 saatten az olanların oranının daha yüksek (%96,6) olduğu görülmektedir. Sonuçlar doğrultusunda, ebeveyn ve çocuk bilgisayar kullanım süresi arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($p<0,05$).

Elde edilen bulgulara göre, ebeveyni evde 1 saatten az bilgisayar kullanan çocukların da bilgisayarı 1 saatten az kullandığı görülmektedir. Bilgisayar kullanmak diğer dijital medya araçlarına göre daha zor bir işlemdir. Bilgisayarın açılması istenilen içeriğe ulaşılması öğrenilmesi gereken becerilerdir. Bu beceriler ya ebeveyni gözlemleyerek öğrenilir ya da ebeveyn eşliğinde bilgisayar kullanarak istenilen içeriğe ulaşılır. Bu durumda ebeveyn ve çocuğun bilgisayar kullanım sıklığının benzer olması beklenen bir durumdur.

Tablo 18

Ebeveynlerin Günlük Akıllı Telefon Kullanım Süresinin, Çocukların Akıllı Telefon Kullanım Süresine Göre Frekans, Yüzde ve Ki-kare Sonuçları

Çocuğun Akıllı Telefon Kullanım Süresi (saat)	Ebeveyn Akıllı Telefon Kullanım Süresi (saat)						χ^2 p
	1 saat ve daha az		2 saat ve daha fazla		Toplam		
	f	%	f	%	f	%	
1 saat ve daha az	29	78,4	74	62,2	103	66,0	2,617
2 saat ve daha fazla	8	21,6	45	37,8	53	34,0	
Toplam	37	100,0	119	100,0	156	100,0	

Tablo 18’de ebeveynler ile çocukların akıllı telefon kullanım süresi arasındaki ilişki incelenmiş, frekans, yüzde ve ki-kare sonuçları gösterilmiştir. Buna göre ebeveynin akıllı telefon kullanım süresi ile çocuğun akıllı telefonla geçirdiği süre arasında anlamlı bir ilişki görülmemektedir ($p>0,05$).

Alan yazında benzer bulguya rastlanmamıştır. Elde edilen sonuçlara göre, ebeveynin akıllı telefon ile geçirdiği zaman çocuklara oranla daha fazladır. Bunun nedeni her çocuğun kendine ait akıllı telefonu olmaması olabilir.

Tablo 19

Ebeveynlerin Günlük Tablet Kullanım Süresinin, Çocukların Tablet Kullanım Süresine Göre Frekans, Yüzde ve Ki-kare Sonuçları

Çocuğun Tablet Kullanım Süresi (saat)	Ebeveyn Tablet Kullanım Süresi (saat)								χ^2 p
	Hiç kullanmaz		1 saat ve daha az		2 saat ve daha fazla		Toplam		
	f	%	f	%	f	%	f	%	
Hiç kullanmaz	84	60,0	2	22,2	-	0,0	86	55,1	
1 saat ve daha az	35	25,0	3	33,3	2	28,6	40	25,6	
2 saat ve daha fazla	21	15,0	4	44,4	5	71,4	30	19,2	-
Toplam	140	100,0	9	100,0	7	100,0	156	100,0	0,001*

Tablo 19’da ebeveyn tablet kullanım süreleri ile çocukların tablet kullanım süreleri arasındaki ilişki incelenmiş, frekans, yüzde ve ki-kare sonuçları gösterilmiştir. Buna göre hiç tablet kullanmayan ebeveyn ve çocukların oranının %60 olduğu görülmektedir. Sonuçlar doğrultusunda ebeveyn tablet kullanım süresi ile çocuk tablet kullanım süresi arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmektedir ($p<0,05$).

Elde edilen bulguya göre, ebeveyn ve çocukların “Hiç tablet kullanmaz” olanların oranı ile evde tablet bulundurmama oranının örtüştüğü görülmektedir (Tablo 4).

Tablo 20

Ebeveynlerin Günlük Oyun Konsolu Kullanım Süresinin, Çocukların Oyun Konsolu Kullanım Süresine Göre Frekans, Yüzde ve Ki-kare Sonuçları

Çocuğun Oyun Konsolu Kullanım Süresi(saat)	Ebeveyn Oyun Konsolu Kullanım Süresi(saat)								χ^2 p
	Hiç kullanmaz		1 saat ve daha az		2 saat ve daha fazla		Toplam		
	f	%	f	%	f	%	f	%	
Hiç kullanmaz	146	95,4	2	100,0	1	100,0	149	95,5	
1 saat ve daha az	6	3,9	-	0,0	-	0,0	6	3,8	
2 saat ve daha fazla	1	,7	-	0,0	-	0,0	1	,6	-
Toplam	153	100,0	2	100,0	1	100,0	156	100,0	1

Ebeveyn oyun konsolu kullanım süresinin çocuğun oyun konsolunda geçirdiği süreye göre frekans, yüzde ve ki-kare sonuçları Tablo 20’de gösterilmiştir. Buna göre ebeveyn ile çocuğun oyun konsolu kullanım süresi arasında anlamlı bir ilişki belirlenmemiştir ($p>0,05$).

Oyun konsolu, kullanması karmaşık ve maliyetli bir dijital medya aracıdır. Oyun konsolunun evde bulunma oranı düşük olduğu için çocuğun bu araca yatkın olma ve çok vakit geçirmesi beklenen bir durum değildir.

Tablo 21

Ebeveynlerin Günlük Akışta Dijital Medya Araçlarını Kullanım Şekillerinin Sıklığının Frekans ve Yüzdeleri

Dijital Medya Araçlarını Kullanım Şekli	Her zaman		Çoğunlukla		Zaman zaman		Nadiren		Hiçbir zaman		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Kimse izlemese de tv açarım	88	56,4	23	14,7	24	15,4	8	5,1	13	8,3	156	100,0
İş yaparken tv açarım	33	21,2	43	27,6	34	21,8	33	21,2	13	8,3	156	100,0
Yemek yerken medya araçları açarım	65	41,7	34	21,8	29	18,6	17	10,9	11	7,1	156	100,0
Yolculukta medya araçları açarım	63	40,4	34	21,8	32	20,5	17	10,9	10	6,4	156	100,0
Misafir geldiğinde medya araçları açarım	45	28,8	47	30,1	38	24,4	18	11,5	8	5,1	156	100,0
Çocuk oynarken medya araçları açık durur	93	59,6	28	17,9	17	10,9	11	7,1	7	4,5	156	100,0

Tablo 21’de ebeveynlerin günlük akışta dijital medya araçlarını kullanım şekillerinin sıklığının frekans ve yüzdeleri verilmiştir. Buna göre araştırmaya katılan ebeveynlerin %56,4’ü her zaman kimse izlemese de televizyonun açık olduğunu belirtmiştir. %27,6’sı çoğunlukla iş yaparken televizyon açtıklarını, %41,7’si yemek yerken medya araçlarını her zaman açtıklarını, %40,4’ü yolculukta medya araçlarını her zaman açtıklarını, %30,1’i misafir geldiğinde medya araçlarını çoğunlukla açtıklarını ve %59,6’sı çocuk oynarken medya araçlarını her zaman açık tuttıklarını belirtmiştir.

Kılıç (2017), ebeveynlerin dijital medya araçlarını en sık kullandırma nedeninin günlük ev işlerini yaparken çocukların vakit geçirmesini sağlamak olduğunu tespit etmiştir. Kabalı ve arkadaşları (2015), ailelerin dijital medya araçlarını en sık, ev işlerini yaparken çocukların kullanmasına izin verdiği sonucuna ulaşmışlardır. Rideout ve arkadaşları (2003), çocukların

çoğunluğunun, evinde izleyen biri olmadığında da televizyonun açık olduğunu saptamışlardır.

Alan yazındaki araştırmalara bakıldığında farklı toplumlar içinde benzer sonuçların çıktığı görülmektedir. Bu durumun dijital medya araçlarını çekici hale getirecek evrensel pazarlama yöntemlerinden kaynaklandığı söylenebilir. Ebeveynin ev işlerini yaparken, misafir geldiğinde ya da yolculukta çocukla birebir ilgilenememesi, çocuğun medya aracı ile ne yaptığını takip etmesi konusunda eksik kalmasına neden olabilir. Ebeveynin ev işleriyle uğraşırken dikkatinin o yönde olması sebebiyle çocuğun fazla sürede ve kontrolsüz bir şekilde dijital medya aracına maruz kalmasına yol açabilir. Kullanım sebepleri arasında, yemek yedirmek gibi fizyolojik bir ihtiyacın giderilmesi konusunda yardımcı olmak amacıyla özellikle küçük yaş grubu çocuklarda medya araçlarının kullanıldığı görülmektedir. Ebeveynlerin telefon, tablet gibi cihazlar yaygın olmadığı dönemde televizyon önünde yemek yedirme davranışlarına yönelik araştırmalar yapılmış ve bu durumun zararlı olduğu söylenmiştir (Cox, Skouteris, Dell'Aquila, Hardy ve Rutherford, 2013). Benzer etkilerin dijital medya araçları için de görülebileceği öngörülmektedir.

Tablo 22

Ebeveynlerin Günlük Akışta Dijital Medya Araçlarını Kullanım Şekillerinin Sıklığının Ebeveynlerin Öğrenim Düzeyine Göre Frekans, Yüzde ve Ki-kare Sonuçları

Dijital Medya Araçlarını Kullanım Şekli ve Sıklığı		Ebeveyn Öğrenim Düzeyi								χ^2 p
		İlk		Orta		Yüksek		Toplam		
		f	%	f	%	f	%	f	%	
Kimse izlemese de tv açık	Çoğunlukla	17	77,3	29	80,6	65	66,3	111	71,2	0,136
	Zaman zaman	5	22,7	3	8,3	24	24,5	32	20,5	
	Hiçbir zaman	-	0,0	4	11,1	9	9,2	13	8,3	
	Toplam	22	100,0	36	100,0	98	100,0	156	100,0	
İş yaparken tv açarım	Çoğunlukla	10	45,5	17	47,2	49	50,0	76	48,7	0,72
	Zaman zaman	9	40,9	15	41,7	43	43,9	67	42,9	
	Hiçbir zaman	3	13,6	4	11,1	6	6,1	13	8,3	
	Toplam	22	100,0	36	100,0	98	100,0	156	100,0	
Yemek yerken medya araçları açarım	Çoğunlukla	16	72,7	21	58,3	62	63,3	99	63,5	0,265
	Zaman zaman	3	13,6	12	33,3	31	31,6	46	29,5	
	Hiçbir zaman	3	13,6	3	8,3	5	5,1	11	7,1	
	Toplam	22	100,0	36	100,0	98	100,0	156	100,0	
Yolculukta medya araçları açarım	Çoğunlukla	15	68,2	24	66,7	58	59,2	97	62,2	0,820
	Zaman zaman	6	27,3	9	25,0	34	34,7	49	31,4	
	Hiçbir zaman	1	4,5	3	8,3	6	6,1	10	6,4	
	Toplam	22	100,0	36	100,0	98	100,0	156	100,0	
Misafir geldiğinde medya araç açarım	Çoğunlukla	13	59,1	22	61,1	57	58,2	92	59,0	0,996
	Zaman zaman	8	36,4	12	33,3	36	36,7	56	35,9	
	Hiçbir zaman	1	4,5	2	5,6	5	5,1	8	5,1	
	Toplam	22	100,0	36	100,0	98	100,0	156	100,0	
Çocuk oynarken medya araçları açık durur	Çoğunlukla	17	77,3	31	86,1	73	74,5	121	77,6	0,765
	Zaman zaman	4	18,2	4	11,1	20	20,4	28	17,9	
	Hiçbir zaman	1	4,5	1	2,8	5	5,1	7	4,5	
	Toplam	22	100,0	36	100,0	98	100,0	156	100,0	

Araştırmaya katılan ebeveynlerin günlük akışta dijital medya araçlarını kullanım şekli sıklığının, ebeveyn öğrenim düzeyi ile arasındaki ilişkiye yönelik frekans, yüzde ve ki-kare sonuçları Tablo 22’de gösterilmiştir. Buna göre ebeveynlerin öğrenim düzeyleri ile dijital medya kullanım şekli sıklığı arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmektedir ($p>0,05$).

Warren (2005) yapmış olduğu çalışmada, ebeveynlerin öğrenim düzeyleri arttıkça çocukların televizyon izlemelerinin denetlenmesinde ve kurallar konmasında artışın olduğu sonucuna varmıştır. Bu araştırmada ise ebeveynlerin öğrenim düzeyinin, dijital medya araçlarını ev ortamında hangi durumlarda kullandıklarını ve bu kullanımın sıklığını etkilemediği görülmüştür.

Tablo 23.

Çocukların Dijital Medyayı Yalnız ya da Yetişkin ile Kullanma Sıklığının Frekans ve Yüzdeleri

Çocuğun Dijital Medya Aracını Yalnız ya da Yetişkinle Kullanma Durumu	Her zaman		Çoğunlukla		Zaman zaman		Nadiren		Hiçbir zaman		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Çocuk tv izlerken yalnız olur	45	28,8	48	30,8	39	25,0	15	9,6	9	5,8	156	100,0
Çocuk tv izlerken yetişkin olur	9	5,8	17	10,9	48	30,8	42	26,9	40	25,6	156	100,0
Çocuk bilgisayar yalnız kullanır	95	60,9	28	17,9	21	13,5	4	2,6	8	5,1	156	100,0
Çocuk bilgisayar yetişkinle kullanır	44	28,2	12	7,7	33	21,2	17	10,9	50	32,1	156	100,0
Çocuk akıllı telefon, tableti yalnız kullanır	56	35,9	40	25,6	36	23,1	15	9,6	9	5,8	156	100,0
Çocuk akıllı telefon, tableti yetişkinle kullanır	25	16,0	20	12,8	41	26,3	28	17,9	42	26,9	156	100,0

Tablo 23'te çocukların dijital medyayı yalnız ya da yetişkin ile kullanma sıklığının frekans ve yüzdeleri verilmiştir. Buna göre ebeveynlerin %30,8'inin "Çocuk tv izlerken yalnız olur." cevabını, %30,8'inin "Çocuk tv izlerken yetişkin olur.", %60,9'unun "Çocuk bilgisayar yalnız kullanır.", %32,1'inin ise "Çocuk bilgisayar yetişkinle kullanır." cevabını verdiği saptanmıştır.

Merdin (2017), çocukların %58,5'inin televizyonu kendisinin açtığını, %57,3'ünün televizyon kanallarını değiştirdiğini, %30,6'sının bilgisayar kendisinin açıp kapattığını, %59,7'sinin tablet/akıllı telefonu kendisinin açtığını, %25'inin bilgisayar oyunlarını kendisinin açtığını ve %51,5'inin tablet/akıllı telefonda oyun açtığını belirlemiştir. H. Zehir

ve arkadaşları (2019), ebeveynlerin yaklaşık %50'sinin çocuklarının teknolojik araçları tek başlarına kullanmasına müsaade ettiği sonucuna ulaşmışlardır. Ergüney (2017) ise ebeveynlerin büyük bir kısmının çocuklarının oynadığı oyunları ve girdikleri internet sitelerini kontrol ettiğini saptamıştır. Kılıç (2017), mobil cihazları kullanan çocukların %22,3'ünün bu araçları kullanırken hiç destek almadığını tespit etmiştir. Bu sonuçlara göre, çocukların medya araçlarını aktif olarak ve yetişkin denetimi olmadan da kullanabildikleri söylenebilir.

Tablo 24

Çocukların Dijital Medyayı Yalnız ya da Yetişkin ile Kullanma Sıklığının Yaşlarına Göre Frekans, Yüzde ve Ki-kare Sonuçları

Çocuğun Dijital Medya Aracını Yalnız ya da Yetişkinle Kullanma Sıklığı		Çocuğun Yaşı (ay)										χ^2 p
		36-48		49-60		61-72		73 ve daha fazla		Toplam		
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
Çocuk televizyonu yalnız izler	Çoğunlukla	14	82,4	17	53,1	40	57,1	22	59,5	93	59,6	0,586
	Zaman zaman	3	17,6	13	40,6	25	35,7	13	35,1	54	34,6	
	Hiçbir zaman	-	0,0	2	6,3	5	7,1	2	5,4	9	5,8	
	Toplam	17	100,0	32	100,0	70	100,0	37	100,0	156	100,0	
Çocuk televizyon izlerken yetişkin olur	Çoğunlukla	15	88,2	25	78,1	56	80,0	27	73,0	123	78,8	0,897
	Zaman zaman	2	11,8	5	15,6	11	15,7	7	18,9	25	16,0	
	Hiçbir zaman	-	0,0	2	6,3	3	4,3	3	8,1	8	5,1	
	Toplam	17	100,0	32	100,0	70	100,0	37	100,0	156	100,0	
Çocuk bilgisayar yalnız kullanır	Çoğunlukla	14	82,4	16	50,0	44	62,9	22	59,5	96	61,5	0,269
	Zaman zaman	3	17,6	14	43,8	20	28,6	14	37,8	51	32,7	
	Hiçbir zaman	-	0,0	2	6,3	6	8,6	1	2,7	9	5,8	
	Toplam	17	100,0	32	100,0	70	100,0	37	100,0	156	100,0	
Çocuk bilgisayar yetişkinle kullanır	Çoğunlukla	0	0,0	7	21,9	10	14,3	9	24,3	26	16,7	6,2 0,399
	Zaman zaman	12	70,6	18	56,3	40	57,1	20	54,1	90	57,7	
	Hiçbir zaman	5	29,4	7	21,9	20	28,6	8	21,6	40	25,6	
	Toplam	17	100,0	32	100,0	70	100,0	37	100,0	156	100,0	
Çocuk akıllı telefonu/tableti yalnız kullanır	Çoğunlukla	2	11,8	9	28,1	29	41,4	16	43,2	56	35,9	16,8 0,011*
	Zaman zaman	3	17,6	15	46,9	21	30,0	11	29,7	50	32,1	
	Hiçbir zaman	12	70,6	8	25,0	20	28,6	10	27,0	50	32,1	
	Toplam	17	100,0	32	100,0	70	100,0	37	100,0	156	100,0	
Çocuk akıllı telefonu/tableti yetişkinle kullanır	Çoğunlukla	2	11,8	12	37,5	17	24,3	14	37,8	45	28,8	12,3 0,054
	Zaman zaman	6	35,3	15	46,9	31	44,3	17	45,9	69	44,2	
	Hiçbir zaman	9	52,9	5	15,6	22	31,4	6	16,2	42	26,9	
	Toplam	17	100,0	32	100,0	70	100,0	37	100,0	156	100,0	

Tablo 24'te çocuğun yaşı ile dijital medya araçlarını yalnız ya da yetişkin ile kullanım sıklığı arasındaki ilişki, frekans, yüzde ve ki-kare sonuçları ile gösterilmiştir. Tabloların analizinden

36-48 ay grubunda olan çocuklarda “Çocuk akıllı telefonu yalnız kullanır.” cevabının daha düşük (%11,8) verildiği görülmektedir. İstatistiksel olarak da çocuğun yaşı ile “Çocuk akıllı telefonu yalnız kullanır.” cevabı arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($p<0,05$). Çocuğun yaşı ile diğer cevaplar arasında ise anlamlı bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$).

Kılıç (2017), çocukların %22,3'ünün mobil cihazları kullanırken hiç destek almadığı sonucuna ulaşmıştır. Destek alma sıklığının yaş büyüdükçe azalmakta olduğunu tespit etmiştir. Çocuk büyüdükçe yardım alma oranının azalması anlaşılır bir durumdur. Özellikle bilgisayar kullanımı gibi daha çok beceri gerektiren medya araçlarında ebeveynlerin yaşı küçük çocuklara destek vermesi öngörülen bir durumdur.

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Sonuç

Ankara İli Yenimahalle İlçesinde, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 156 çocuğun ebeveynleri ile gerçekleştirilen betimsel tarama modelindeki çalışma çocukların günlük ekran süreleri ve içeriklerini belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Araştırmaya katılanların evlerinde bulunan dijital medya araçlarından en yüksek orana sahip olanının akıllı telefon, daha sonra televizyon, sonrasında laptop ve en son sırada oyun konsolu olduğu görülmüştür. Ebeveynlerden her birinin evlerinde bulunan akıllı telefon sayısının 2'den, televizyon sayısının ise 1'den fazla olduğu verisine ulaşılmıştır. Araştırmaya katılan çocukların %30,8'inin kendisine ait medya aracı olduğu tespit edilmiştir.

Çocukların çoğunluğunun dijital medya araçlarından televizyon ile günlük 2 saat, akıllı telefon ile 1 saatten daha az vakit geçirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Çocukların büyük çoğunluğunun ise laptop, tablet ve oyun konsolu ile hiç vakit geçirmediği saptanmıştır. Ayrıca çocukların cinsiyet değişkenine göre, farklı dijital medya aracı ve içeriği tercih ettikleri halde, ekran karşısında geçirdikleri toplam süreler arasında istatistiksel olarak farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Çocukların dijital medya araçlarında tercih ettiği içeriklerin, sıralı olarak, spor programı, reklam, dizi-film, belgesel, eğlence programı ve son olarak Youtube internet platformu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Erkek çocuklarının kız çocuklarına kıyasla çoğunlukla “Belgesel” programını izleme durumunun daha yüksek olduğu, kız çocuklarının da erkek çocuklara kıyasla çoğunlukla “Spor” programını izleme durumunun daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Çocukların her zaman tercih ettiği çizgi filmler; Pepe, Maysa ve Bulut, Keloğlan Masalları, Aslan, Doru ve son sırada Akıllı Tavşan Momo olarak belirtilmiştir. Çocukların izlediği çizgi filmler ile yaşları arasındaki ilişkiye bakıldığında; 36-48 ay grubunda olan çocukların çoğunlukla Akıllı Tavşan Momo ve Keloğlan Masalları’nı izleme sıklığının daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Çocukların en çok izledikleri animasyon filmin Buz Devri ve en çok izledikleri YouTube kanalının Rüyanın Çiftliği olduğu verisine ulaşılmıştır. Ayrıca çocukların neredeyse yarısı dijital medya araçlarında oyun oynamaktadır. En çok oynadıkları oyunun Brawl Stars, Araba Yarışı, Roblox, Minecraft, Trt Çocuk Anaokulu Oyunları ve çok düşük bir oranda Satranç olduğu saptanmıştır.

Ebeveynlerin genelinin günlük 2 saat televizyon izledikleri ve 3 saatten daha fazla akıllı telefon kullandıkları belirlenmiştir. Her 4 ebeveynnden 1’inin günlük 2 saat ve daha fazla bilgisayar kullandığı ve ebeveynlerinin büyük çoğunluğunun tablet ve oyun konsolu ile hiç vakit geçirmediği verisine ulaşılmıştır. Ayrıca babaların, dijital medya araçları ile eşlerine ve çocuklarına kıyasla daha fazla zaman geçirdiği tespit edilmiştir.

Ebeveynler ile çocuklarının ekran süreleri arasında ilişki olduğu saptanmıştır. 2 saat ve üzeri televizyon izleyen çocukların, ebeveynlerinin de 2 saat ve üzeri televizyon izlediği sonucuna varılmıştır. Bilgisayar kullanım süresinin 1 saatten az olma sıklığının, ebeveyn ve çocuk açısından aynı oranlara sahip olduğu belirlenmiştir.

Ebeveynlerin çoğunluğu “kimse izlemese de televizyonun açık olduğunu” ve “çocuk oynarken dijital medya araçlarının açık olduğunu” belirtmiştir. Ebeveynlerin azınlığının ise “kendileri iş yaparken”, “çocuklar yemek yerken” ve “yolculukta” dijital medya araçlarını açtıkları tespit edilmiştir.

Ebeveynlerin çoğunluğunun, çocuklarının dijital medyayı yetişkin olmadan yalnız kullandığını belirttiği tespit edilmiştir. 51-71 ay grubunda olan çocukların bilgisayarı yetişkinle birlikte kullanma oranlarının yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmanın sonuçları genel anlamda değerlendirildiğinde çocukların ekran sürelerinin olması gereken seviyenin üstünde olduğu ve ebeveynlerinin ekran süresi ile pozitif yönde anlamlı bir ilişkisi olduğu saptanmıştır. Çocukların izledikleri içeriklerin ve kullandıkları ekran türlerinin ise değişkenlik gösterdiği belirtilmiştir.

6.2. Öneriler

Araştırma sonucunda elde edilen veriler göz önüne alındığında okul öncesi döneminde çocukların ekran süreleri ve içerikleri konusunda geliştirilen bazı öneriler aşağıdaki gibi sıralanabilir.

- Ebeveynlerin, çocukların gelişim ve yaş özelliklerini bilmesi ve uygun sürelerde dijital medya aracı kullanımları konusunda farkındalık oluşturmak için aile eğitimi çalışmaları yapılması,
- Ebeveynlerin, çocuklarına olumlu rol model olabilmesi konusunda kendi ekran kullanımlarına dikkat etmesi,
- Bu çalışmada çocukların ekran süreleri ve içerikleri incelenmiştir. Başka bir araştırmada çocukların ekran süreleri ile sosyal gelişimleri arasındaki ilişkiye bakılması,

- Araştırma Ankara ili Yenimahalle İlçesi ile sınırlı kalmıştır. Benzer araştırmaların daha geniş örneklem ile gerçekleştirilmesi,
- Çocukların ekran bağımlılığı ve ebeveynlerin bu konuda yaşadıkları deneyimlere yönelik nitel çalışmaların yapılması önerilebilir.

KAYNAKLAR

- Acar, Ç. (2015). *Anne ve babaların ilkökul ortaokul ve lise öğrencisi çocukları ile kendilerinin dijital okuryazarlıklarına ilişkin görüşleri*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Akbaba, E., (2007). 6-12 Yaş Arası Çocukların Televizyon İzleme Alışkanlıkları Üzerine Bir Değerlendirme. M. Işık (Ed.), *Televizyon ve Çocuk* (s. 98-115). Konya: Eğitim.
- Akçay, D., & Özcebe, H. (2012). Televizyonun okul öncesi dönemdeki çocukların saldırganlık davranışına etkisi. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, 55, 82-87.
- Akdaş, E. (2014). *Farklı sosyoekonomik düzeyde bulunan ailelerin çocuklarının okuma olgunluklarının incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Akın, D. (2019). *Okul öncesi dönem çocuklarının bilgi iletişim teknolojilerini kullanma durumlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Akyüz, Y. (2011). *Türk eğitim tarihi M.Ö.1000-M.S. 2011* (20. baskı). Ankara: Pegem.
- Alisinanoğlu, F., & Kesicioğlu, O. S. (2010). Okul öncesi dönem çocuklarının davranış sorunlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (Giresun ili örneği). *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 3(1), 93-110. <https://paply.org/7av> sayfasından erişilmiştir.

- Altay, S. (2011). Cumhuriyetin kuruluşundan günümüze milli eğitim şuralarında okul öncesi eğitimi ve bugünkü durum. *Education Sciences*, 6(1), 660-672. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/185655> sayfasından erişilmiştir.
- Altıncılıç, Z., & Özkan, H. (2014). Televizyon izlemenin 1-6 yaş çocuk sağlığı üzerindeki etkilerine yönelik annelerin tutum ve davranışlarının belirlenmesi. *İzmir Dr. Behçet Uz Çocuk Hastalıkları Dergisi*, 4(3), 186-194. doi:10.5222/buchd.2014.186.
- Altıncöprü, T. (2003). *Eğitim Açısından Çocuk Psikolojisi Çocuğun Başarısı Nasıl Sağlanır?* İstanbul: Hayat.
- American Academy of Pediatrics Council on Communications and Media. (2011). Media use by children younger than 2 years. *Pediatrics*, 128(5), 1040–1045. doi: 10.1542/peds.2011-1753.
- Aral, N., Kandır, A. ve Can Y, M., (2002) *Okul öncesi eğitim ve anasınıfı programları*. İstanbul: Ya-Pa.
- Arı, B., & Karateke, E. (2010). Dede Korkut Hikâyelerinde kadın ve çocuk eğitimi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(14), 275-284. http://www.mku.edu.tr/files/25_dosya_1334518232.pdf sayfasından erişilmiştir.
- Arısoy, Ö. (2009). İnternet Bağımlılığı ve Tedavisi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 1 (1), 55-67. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/pgy/issue/11166/133473> sayfasından erişilmiştir.
- Ariès, P. (1962). *Centuries of Childhood: A Social History of Family Life*: Trans. from the French. Vintage Books.
- Bailey, K., West, R., & Anderson, C. A. (2011). The influence of video games on social, cognitive, and affective information processing. In J. Decety & J. Cacioppo (Ed.), *The Oxford handbook of social neuroscience*, 1001–1011. Oxford University Press.

<http://www.craiganderson.org/wp-content/uploads/2018/12/11BWA.pdf>

sayfasından erişilmiştir.

Bentley, G. F., Turner, K. M., & Jago, R. (2016). Mothers' views of their preschool child's screen-viewing behaviour: a qualitative study. *BMC Public Health*, 16(1), 718. <https://doi.org/10.1186/s12889-016-3440-z>.

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Bildirgesi (1989), <https://www.unicef.org/turkiye> sayfasından erişilmiştir.

Chassiakos, Y. L. R., Radesky, J., Christakis, D., Moreno, M. A., & Cross, C. (2016). Children and adolescents and digital media. *Pediatrics*, 138(5), e20162593. <https://doi.org/10.1542/peds.2016-2593>.

Chonchaiya, W., & Pruksananonda, C. (2008). Television viewing associates with delayed language development. *Acta Paediatrica*, 97(7), 977-982. doi: 10.1111/j.1651-2227.2008.00831.x

Choudhary, A. (2014). Smartphones and their impact on net income per employee for selected US firms. *Business & Finance Studies*, 5(2), 9-17. <https://ssrn.com/abstract=2456470> sayfasından erişilmiştir.

Coiro, J., Knobel, M., Lankshear, C., & Leu, D. J. (2008). Central issues in new literacies and new literacies research. J. Coiro, M. Knobel, C. Lankshear, & D. J. Leu (Ed.), *Handbook of research on new literacies*, 1–21. https://www.researchgate.net/publication/228682372_Handbook_of_Research_on_New_Literacies sayfasından erişilmiştir.

Coşkun, Y., & Arslantaş, H. (2016). Okul öncesi eğitime devam eden çocukların televizyon izlemelerine yönelik anne görüşlerinin incelenmesi. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(2). <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ksusbd/issue/24103/255832> sayfasından erişilmiştir.

- Couse, L. J., & Chen, D. W. (2010). A tablet computer for young children? Exploring its viability for early childhood education. *Journal of research on technology in education*, 43(1), 75-96. <https://doi.org/10.1080/15391523.2010.10782562>.
- Cox, R., Skouteris, H., Dell'Aquila, D., Hardy, L. L., & Rutherford, L. (2013). Television viewing behaviour among pre-schoolers: Implications for public health recommendations. *Journal of paediatrics and child health*, 49(2), E108-E111. doi.org/10.1111/jpc.12041
- Çankaya, S., & Odabaşı, H. F. (2009). Parental controls on children's computer and Internet use. *Procedia-Social and Behavioral Sciences* 1(1), 1105-1109. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2009.01.199>.
- Çelik, E. (2017). 4-6 yaş çocukların ekran kullanımının, ebeveyn ekran kullanımı ve aile işlevleri ile ilişkisi. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Çocuk Koruma Kanunu, (2005). T.C. Resmi Gazete, 25876, 15 Temmuz 2005. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5395.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Çocuk. (12.06.2020). *Türk Dil Kurumu* içinde. <https://sozluk.gov.tr/> sayfasından erişilmiştir.
- Deniz Kan, Ü. (2007). Okul öncesi eğitimde değerlendirme aracı olarak portfolyo. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27(1), 169-178. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/77172> sayfasından erişilmiştir.
- Deniz, Ü., & Kesicioğlu, O. S. (2012). Okul öncesi öğretmen adaylarının kişilik özelliklerinin bazı değişkenlerle ilişkisinin incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 13(2), 1-13. <https://dergipark.org.tr/pub/kefad/issue/59489/854973> sayfasından erişilmiştir.
- Ekran. (12.12.2019). *Türk Dil Kurumu* içinde. <https://sozluk.gov.tr/> sayfasından erişilmiştir.
- Erden, M. (2011). *Eğitim bilimlerine giriş*. Ankara: Arkadaş.

- Erenel, Ş. A., Gönenç, M. İ., Köksal, Ü. F., & Vural, G. (2011). Teknoloji ve kadın sağlığı. *Acibadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2(2), 66-74. <http://journal.acibadem.edu.tr/tr/pub/issue/61291/914108> sayfasından erişilmiştir.
- Ergüney, M. (2017). İnternetin okul öncesi dönemdeki çocuklar üzerindeki etkileri hakkında bir araştırma. *Ulakbilge Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(17), 1917-1938.
- Fields, D. A., & Kafai, Y. B. (2009). A connective ethnography of peer knowledge sharing and diffusion in a tween virtual world. *International Journal of Computer-Supported Collaborative Learning*, 4(1), 47–68. <https://doi.org/10.1007/s11412-008-9057-1>
- Fish, A. M., Li, X., McCarrick, K., Butler, S. T., Stanton, B., Brumitt, G. A. & Partridge, T. (2008). Early childhood computer experience and cognitive development among urban low-income preschoolers. *Journal of Educational Computing Research*, 38(1), 97-113. <https://doi.org/10.2190/EC.38.1.e>
- Gültekin-Akduman, G. (2012). Okul öncesi dönemde akran zorbalığının incelenmesi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 23(1), 121-137. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tsh/issue/48532/615984> sayfasından erişilmiştir.
- Hardell, L. (2017). World Health Organization, radiofrequency radiation and health-a hard nut to crack. *International journal of oncology*, 51(2), 405-413. <https://doi.org/10.3892/ijo.2017.4046>.
- Haugland, S.W. (2000). What role should technology play in young children's learning? part 2. Early childhood classrooms in the 21st century: Using computers to maximize learning. *Young Children*, 55(1), 12-18. <https://www.learntechlib.org/p/88444/> sayfasından erişilmiştir.
- Holvoet, C., Scola, C., Arciszewski, T., & Picard, D. (2016). Infants' preference for prosocial behaviors: A literature review. *Infant Behavior and Development*, 45, 125-139. <https://doi.org/10.1016/j.infbeh.2016.10.008>

- İlgar, M. Z., İlgar, S. C. (2013). Türkiye’de erken çocukluk eğitimine genel bir bakış. *İZÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(2), 219-228. <https://openaccess.izu.edu.tr/xmlui/handle/20.500.12436/95> sayfasından erişilmiştir.
- Işın, Ö. (2019). *İzmir il merkezindeki 13-60 ay arası çocukların kitle iletişim araçlarını kullanma prevalansının belirlenmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- İnceoğlu, Y., & Akıner, N. (2008). Medya ve Çocuk Rehberi: İletişim Araştırmaları İçin Rehber Kitap. *Konya: Eğitim*.
- İşçibaşı, Y. (2011). Bilgisayar, internet ve video oyunları arasında çocuklar. *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi*, 7(1), 122–130. <http://hdl.handle.net/123456789/12129> sayfasından erişilmiştir.
- Jago, R., Stamatakis, E., Gama, A., Carvalhal, I. M., Nogueira, H., Rosado, V., & Padez, C. (2012). Parent and child screen-viewing time and home media environment. *American journal of preventive medicine*, 43(2), 150-158. <https://doi.org/10.1016/j.amepre.2012.04.012>
- Johnson, J. E., & Christie, J. F. (2009). Play and digital media. *Computers in the Schools*, 26(4), 284–289. <https://doi.org/10.1080/07380560903360202>.
- Kabali, H. K., Irigoyen, M. M., Nunez-Davis, R., Budacki, J. G., Mohanty, S. H., Leister, K. P., & Bonner, R. L. (2015). Exposure and use of mobile media devices by young children. *Pediatrics*, 136(6), 1044-1050. <https://doi.org/10.1542/peds.2015-2151>
- Kadan, G., & Aral, N. (2018). Okul öncesi dönem çocuklarının medya kullanım düzeylerinin incelenmesi. *International Journal of Multidisciplinary Studies and Innovative Technologies*, 2(2), 51-55. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ijmsit/issue/40810/477186> sayfasından erişilmiştir.

- Kalan, Ö. (2010). Medya okuryazarlığı ve okul öncesi çocuk: Ebeveynlerin medya okuryazarlığı bilinci üzerine bir araştırma. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 1(39), 59-73. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iuifd/issue/22854/244027> sayfasından erişilmiştir.
- Kanat, S. (2016). Uluslararası ilişkiler yaklaşımları açısından dijital medya ve savaş. *TRT Akademi*, 1(2), 528-546. <https://dergipark.org.tr/en/pub/trta/issue/23620/252165> sayfasından erişilmiştir.
- Karaaslan, A. İ. (2015). Dijital oyunlar ve dijital şiddet farkındalığı: Ebeveyn ve çocuklar üzerinde yapılan karşılaştırmalı bir analiz. *The Journal of International Social Research* 8(36), 806-818. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1109927> sayfasından erişilmiştir.
- Kaya, A. (2010). *Eğitim Psikolojisi*. Dördüncü Basım Ankara: Pegem.
- Kellner, D. (2003). *Media culture: Cultural studies, identity and politics between the modern and the post-modern*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203205808> sayfasından erişilmiştir.
- Kılıç, A.O. (2017). *1-60 ay arası çocuklarda mobil medya cihazı kullanımı*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Kılıç, M. (2012). *Televizyon izleme süresinin okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 60-72 aylık çocukların sosyal becerileri ve antisosyal davranışları üzerindeki etkisinin incelenmesi:(Samsun İli örneği)*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- King, A. L. S., Valença, A. M., Silva, A. C., Sancassiani, F., Machado, S., & Nardi, A. E. (2014). “Nomophobia”: impact of cell phone use interfering with symptoms and emotions of individuals with panic disorder compared with a control group. *Clinical*

practice and epidemiology in mental health: CP & EMH, 10, 28.
doi: 10.2174/1745017901410010028

Kirkorian, H. L., & Pempek, T. A. (2013). Toddlers and touch screens: Potential for early learning?. *Zero to Three*, 33(4), 32-37. doi:10.1007/s10826-016-0413-x

Korkmaz, E. (2012). *Montessori Metodu*, İstanbul: Algi.

Kourlaba, G., Kondaki, K., Liargkovinos, T., & Manios, Y. (2009). Factors associated with television viewing time in toddlers and preschoolers in Greece: the GENESIS study. *Journal of public health*, 31(2), 222-230.
<https://doi.org/10.1093/pubmed/fdp011>.

Li, X., & Atkins, M. S. (2004). Early childhood computer experience and cognitive and motor development. *Pediatrics*, 113(6), 1715-1722. doi: 10.1542/peds. 113. 6.1715

MEB (2013). Milli Eğitim Bakanlığı Temel Eğitim Genel Müdürlüğü okul öncesi eğitim programı. Ankara. <http://tegm.meb.gov.tr/dosya/okuloncesi/ooproram.pdf> sayfasından erişilmiştir.

Merdin, E. (2017). *Erken çocukluk döneminde elektronik medya kullanımı ve ebeveyn rolü*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.

Mistry, K. B., Minkovitz, C. S., Strobino, D. M., & Borzekowski, D. L. (2007). Children's television exposure and behavioral and social outcomes at 5.5 years: does timing of exposure matter?. *Pediatrics*, 120(4), 762-769. <https://doi.org/10.1542/peds.2006-3573>

Morgan, L. L., Miller, A. B., Sasco, A., & Davis, D. L. (2015). Mobile phone radiation causes brain tumors and should be classified as a probable human carcinogen (2A). *International journal of oncology*, 46(5), 1865-1871. doi: 10.3892/ijo.2015.2908

- Mukherjee, S. B., Gupta, Y., & Aneja, S. (2014). Study of television viewing habits in children. *The Indian Journal of Pediatrics*, 81(11), 1221-1224. <https://doi.org/10.1007/s12098-014-1398-3>
- Mustafaoğlu, R., Zirek, E., Yasacı, Z., & Özdiñler, A. R. (2018). Dijital teknoloji kullanımının çocukların gelişimi ve sağlığı üzerine olumsuz etkileri. *Addicta: The Turkish Journal on Addictions*, 5(2), 1-21. doi:10.15805/addicta.2018.5.2.0051
- Nathanson, A. I., & Beyens, I. (2018). The relation between use of mobile electronic devices and bedtime resistance, sleep duration, and daytime sleepiness among preschoolers. *Behavioral sleep medicine*, 16(2), 202-219. <https://doi.org/10.1080/15402002.2016.1188389>
- Nikken, P., & Schols, M. (2015). How and why parents guide the media use of young children. *Journal of child and family studies*, 24(11), 3423-3435. <https://doi.org/10.1007/s10826-015-0144-4>
- Okday, A. (2006). Okul öncesi eğitim neden gereklidir? Nasıl yapılmalıdır. *Çocuk Çocuk Dergisi*, 11(65), 31-32. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/16891> sayfasından erişilmiştir.
- Özakar, Ş., & Koçak, C. (2012). Kitle iletişim araçlarından televizyonun 3-6 yaş grubundaki çocukların davranışları üzerine etkisi. *Yeni Symposium Dergisi*, (50), 31-39. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/husbfd/issue/7893/103899> sayfasından erişilmiştir.
- Pala, F. K., & Erdem, M. (2011). Dijital Oyun Tercihi ve Oyun Tercih Nedeni ile Cinsiyet, Sınıf Düzeyi ve Öğrenme Stili Arasındaki İlişkiler Üzerine Bir Çalışma. *Journal of Kirsehir Education Faculty*, 12(2). <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kefad/issue/59495/855160> sayfasından erişilmiştir.
- Platon, (2014). *Devlet*, (N. Akbıyık, Çev.). İstanbul: Antik.

- Radesky, J. S., Silverstein, M., Zuckerman, B., & Christakis, D. A. (2014). Infant self-regulation and early childhood media exposure. *Pediatrics*, 133(5), e1172-e1178. <https://doi.org/10.1542/peds.2013-2367>
- Rideout, V. J., Vandewater, E. A., & Wartella, E. A. (2003). *Zero to six: Electronic media in the lives of infants, toddlers and preschoolers*. <https://eric.ed.gov/?id=ed482302> sayfasından erişilmiştir.
- Rideout, V., Saphir, M., & Pai, S. R. (2013). A., & Pritchett, J., (2013). *Zero to eight: Children's media use in America 2013: A Common Sense Media Research Study*. <https://www.common sense media.org/research/zero-to-eight-childrens-media-use-in-america-2013> sayfasından erişilmiştir.
- Robinson, J. D., Skill, T., & Turner, J. W. (2004). Media usage patterns and portrayals of seniors. In *Handbook of communication and aging research* (pp. 443-466). New Jersey:LEA.
- Rosen, L. D., Lim, A., Felt, J., Carrier, L. M., Cheever, N. A., Lara-Ruiz, J., & Rokkum, J. (2014). Media and technology use predicts ill-being among children, preteens and teenagers independent of the negative health impacts of exercise and eating habits. *Computers in Human Behavior*, 35, 364-375. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2014.01.036>
- RTÜK, İlköğretim çağındaki çocukların televizyon izleme alışkanlıklarının araştırılması. <https://www.rtuk.gov.tr/assets/Icerik/AltSiteler/ilkogretim-cagindaki-cocuklarin-televizyon-izleme-aliskanliklari-arastirmasi0053-2.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- RTÜK, Türkiye’de çocukların medya kullanma alışkanlıklarının araştırılması. [https://www.rtuk.gov.tr/assets/Icerik/AltSiteler/Türkiye’de-cocuklarin-medya-kullanma-aliskanliklarinin-arastirmasi0053-2.pdf](https://www.rtuk.gov.tr/assets/Icerik/AltSiteler/Turkiye-de-cocuklarin-medya-kullanma-aliskanliklarinin-arastirmasi0053-2.pdf) sayfasından erişilmiştir.

- Sağlam, M., & Aral, N. (2017). Tarihsel süreç içerisinde çocuk ve çocukluk kavramları. *Çocuk ve Medeniyet Dergisi*, 1(2). <https://dergipark.org.tr/tr/pub/cm/issue/57207/807848> sayfasından erişilmiştir.
- Serim, Ö. (2007). *Türk televizyon tarihi, 1952-2006*. Ankara:Epsilon.
- Sevindik, T., (2011). Determining the attitudes of the preservice teachers about distance education applications. *Energy Education Science And Technology Part B-Social And Educational Studies*, 3, 527-534. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/inuefd/issue/64392/916058> sayfasından erişilmiştir.
- Sezgin, E., Tonguç, G. (2016). Okul öncesi eğitimde mobil teknolojilerin kullanılmasına yönelik örnek bir araştırma [Özel Sayı]. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 5, 296-303. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/367647> sayfasından erişilmiştir.
- Soydan, E., & Alpaslan, N. (2014). Medyanın doğal afetlerdeki işlevi. *İstanbul Sosyal Bilimler Dergisi*, (7), 53-64. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/istjss/issue/17493/183033> sayfasından erişilmiştir.
- Swith Jeffrey T. (2014). *Erken çocukluk döneminde gelişim*. (B. Akman, Çev.). Ankara: Nobel.
- Şeker, T. (2009). Türkiye'nin ilk çocuk televizyonu: Yumurcak TV. *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi*, 6(1), 185-199. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/josc/issue/19019/200660> sayfasından erişilmiştir.
- Şen, B. (2020). *Okul öncesi dönem çocukları tarafından izlenen çizgi filmlerin toplumsal cinsiyet açısından incelenmesi*. (Doktora tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.

- Tan, M. (1989). Çağlar boyunca çocukluk. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 22(1), 71-88. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/aeubfd/issue/48019/607465> sayfasından erişilmiştir.
- TEDMEM (2017). Türkiye’de erken çocukluk eğitimi ve bakımı: mevcut durum ve öneriler. <https://tedmem.org/download/turkiyede-erken-cocukluk-egitimibakimi-mevcut-durum-oneriler?wpdmdl=2430> sayfasından erişilmiştir.
- Toran, M. (2010). Yoksul çocukların kaderi, iç. K. İnal (Ed.), *Türkiye’de çocuk emeği* (s.290-313). Ankara: Ütopya.
- Toran, M. (2012). Çocukluğun ve erken çocukluk eğitiminin tarihi ve kuramsal temelleri N. Avcı ve M. Toran (Ed.), *Okul öncesi eğitime giriş içinde* (s.1-19). Ankara: Eğiten.
- Trawick-Smith, J. (2014). *Erken çocukluk döneminde gelişim çok kültürlü bir bakış*. B.Akman (Çev. Ed.) Ankara: Nobel.
- Tunçeli, H. İ., & Zembat, R. (2017). Erken çocukluk döneminde gelişimin değerlendirilmesi ve önemi. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 3(3), 1-12. <https://dergipark.org.tr/en/pub/ekuat/issue/31101/337390> sayfasından erişilmiştir.
- Tüfekci Akcan, A. (2018). Erken çocukluk eğitimi ve tarihsel gelişimi. İ. Ulutaş ve S. Demiriz (Ed.), *Erken çocukluk eğitime giriş içinde* (s. 1-36). Ankara: Pegem.
- Türk Sanayicileri ve İş Adamları Derneği, (2005). *Doğru başlangıç: Türkiye’de okul öncesi eğitim*. <https://tusiad.org/tr/yayinlar/raporlar/item/333-dogru-baslangic-turkiyede-okul-oncesi-egitim> sayfasından erişilmiştir.
- Türkiye İstatistik Kurumu (2021). *Çocuklarda bilişim teknolojileri kullanım araştırması*. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Cocuklarda-Bilisim-Teknolojileri-Kullanim-Arastirmasi-2021-41132> sayfasından erişilmiştir.
- UNICEF (2004). *Çocuk haklarına dair sözleşme*, www.unicef.org/turkey/pdf/cr23.pdf sayfasından erişilmiştir.

- Vandewater, E. A., Rideout, V. J., Wartella, E. A., Huang, X., Lee, J. H., & Shim, M.-S. (2007). Digital childhood: Electronic media and technology use among infants, toddlers, and preschoolers. *Journal of the American Academy of Pediatrics*, 119(5), 1006–1015. doi: 10.1542/peds.2006-1804
- Warren, R. (2005). Parental mediation of children's television viewing in low-income families. *Journal of Communication*, 55(4), 847-863. <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.2005.tb03026.x> sayfasından erişilmiştir.
- Yaşar, Ö., & Paksoy, İ. (2011). Çizgi filmlerdeki saldırgan içerikli görüntülerin çocukların serbest oyunları sırasındaki saldırganlık düzeyine etkisi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü dergisi*, 20 (2), 279-298. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/cusosbil/issue/4387/60290> sayfasından erişilmiştir.
- Yavuzer H. (2014). *Çocuğunuzun ilk altı yılı*. İstanbul: Remzi.
- Yavuzer, H. (2003). *Çocuğu tanımak ve anlamak*. İstanbul: Remzi.
- Yelland, N. (2005). The future is now: A review of the literature on the use of computers in early childhood education (1994-2004). *AACE Journal*, 13(3), 201-232. <https://www.learntechlib.org/primary/p/6038/> sayfasından erişilmiştir.
- Yen, C. F., Tang, T. C., Yen, J. Y., Lin, H. C., Huang, C. F., Liu, S. C., & Ko, C. H. (2009). Symptoms of problematic cellular phone use, functional impairment and its association with depression among adolescents in Southern Taiwan. *Journal of adolescence*, 32(4), 863-873. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2008.10.006>
- Yengil, E., Güner, P. D., & Topakkaya, Ö. K. (2019). Okul öncesi çocuklarda ve ebeveynlerinde teknolojik cihaz kullanımı. *Mustafa Kemal Üniversitesi Tıp Dergisi*, 10(36), 14-19. <https://doi.org/10.17944/mkutfd.496531>

- Yengin, D. (2019). Teknoloji bağımlılığı olarak dijital bağımlılık. *Turkish Online Journal of Design Art and Communication*, 9(2), 130-144. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tojdac/issue/44330/547789> sayfasından erişilmiştir.
- Yüzer, T. V. (2006). Günlük yaşamda internet ve medya ilişkileri. *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi*, 4(2), 86–96. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/177976> sayfasından erişilmiştir.
- Zehir, H., Zehir, K., Yalçın, F. A., & Yalçın, M. (2019). Okul öncesi dönemde çocukların teknolojik araç kullanımı ve ailelerin bu araçların kullanımını sınırlandırmada kullandığı stratejiler. *Current Research in Education*, 5(2), 88-103. <https://dergipark.org.tr/en/pub/mamulebd/article/880109> sayfasından erişilmiştir.
- Zembat, R. (2005). Okul Öncesi Eğitimde Nitelik, A. Oktay, Ö. P. Unutkan (Ed), *Okul öncesi eğitimde güncel konular*, İstanbul: Morpa Kültür.
- Zimmerman, F. J., & Christakis, D. A. (2007). Associations between content types of early media exposure and subsequent attentional problems. *Pediatrics*, 120(5), 986-992. <https://doi.org/10.1542/peds.2006-3322>

EKLER

EK 1. Demografik Bilgi Formu

DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU

Sayın ebeveyn,

Gazi Üniversitesi Eğitim bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans öğrencisi olarak okul öncesi dönemdeki çocukların günlük ekran sürelerini ve içeriklerini araştıran tezimi hazırlamaktayım. Araştırmanın amacına ulaşabilmesi için sizlerin vereceği samimi cevaplar kritik önem taşımaktadır. Bu nedenle bütün soruları özenle yanıtlamanız çok önemlidir. Çalışmaya katılmak tamamen gönüllülük esasına dayalıdır. Sorulara vereceğiniz yanıtlar kesinlikle gizli tutulacak ve araştırmanın amacı dışında kullanılmayacaktır.

Selin EVLİCE

Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü

Okul öncesi Eğitimi Yüksek Lisans Öğrencisi

1-Lütfen sizinle ilgili bilgileri doldurunuz:

Yaşınız	Mesleğiniz	Öğrenim Durumunuz			Ailenizin Ortalama Aylık Geliri				
		İlköğretim	Ortaöğretim	Yüksek Öğrenim (Önlisans, lisans)	0-2300 t1	2301-4600 t1	4601-6900 t1	6901-8200 t1	8201 ve üzeri

2-Çocuğunuz hakkında sorulan bilgileri doldurunuz:

Yakınlık dereceniz		Çocuğunuzun cinsiyeti		Çocuğunuzun aylık olarak yaşı	Çocuğunuzun kendisi hariç kardeş sayısı	Çocuğunuzun doğum sırası
Anne	Baba	Kız	Erkek			

3-Evinizde internet erişimi bulunuyor mu? Evet ☐ Hayır ☐

4-Evinizde bulunan ekran özelliğine sahip araçları işaretleyiniz:

Akıllı telefon	Televizyon	Masaüstü bilgisayar	Laptop veya Notebook	Tablet	Oyun konsolu	Diğer(Lütfen belirtiniz)

5-Evinizde bulunan dijital medya araçlarının her birinin sayısını belirtiniz:

Akıllı telefon	Televizyon	Masaüstü bilgisayar	Laptop veya Notebook	Tablet	Oyun konsolu	Diğer (Lütfen belirtiniz)

6-Sadece çocuğunuza ait ekran özelliği bulunan dijital medya aracı var mıdır?

Cevabınız evet ise bu araçları aşağıdaki alana yazınız: Evet ☐ Hayır ☐

.....

.....

EK 2. Ekran Süresi ve İçeriği Anketi

EKRAN SÜRESİ VE İÇERİĞİ ANKETİ

Bu kısımdaki ifadeleri çocuğunuzun ekran özelliği bulunan dijital medya araçları ile etkileşimde bulunduğu süreci dikkate alarak yanıtlayınız. Bu kısımdaki ifadeleri değerlendirirken, her zaman, çoğunlukla, zaman zaman, nadiren ve hiçbir zaman kutucuklarından sizin için en uygun olanını (X) işaretlerini kullanarak belirtiniz.

1-Çocuğunuzun ekran özelliği bulunan dijital medya araçları günlük kullanım süresi için doğru olduğunu düşündüğünüz kutucuğu işaretleyiniz:

	Hiç kullanmaz	1 saatten az	2 saat	3 saat	4 saatten fazla
Televizyon					
Akıllı telefon					
Masaüstü bilgisayar veya laptop					
Tablet					
Oyun konsolu					

2-Çocuğunuz ekran özelliği bulunan dijital medya araçlarında içerik olarak hangisini tercih eder? Doğru olduğunu düşündüğünüz kutucuğu işaretleyiniz:

	Her zaman	Çoğunlukla	Zaman zaman	Nadiren	Hiçbir zaman
Çocuk program					
Çizgi film					
İnternet platformundaki videolar (youtube, google..)					
Müzik eğlence programları					
Belgesel					
Reklam					
Spor program					
Dizi, film					
Oyun					

3-Çocuğunuz televizyonda yayınlanan çizgi filmlerden hangilerini tercih eder? Doğru olduğunu düşündüğünüz kutucuğu işaretleyiniz.

	Her zaman	Çoğunlukla	Zaman zaman	Nadiren	Hiçbir zaman
Rafadan Tayfa					
Akıllı Tavşan Momo					
Elif ve Arkadaşları					
Ege ile Gaga					
Maysa ev Bulut					
Aslan					
Doru					
Pepe					
Keloğlan Masalları					

Çocuğunuzun izlediği farklı çizgi film var mıdır? Cevabınız evet ise bunları aşağıdaki alana yazınız: Evet ☐ Hayır ☐

.....

.....

4-Çocuğunuz animasyon filmlerden (buz devri, arabalar...v.b) hangilerini tercih eder aşağıdaki boşluğa yazınız.

.....

.....

5-Çocuğunuz Youtube internet platformundaki kanallardan hangilerini izlemeyi tercih eder? Doğru olduğunu düşündüğünüz kutucuğu işaretleyiniz

	Her zaman	Çoğunlukla	Zaman zaman	Nadiren	Hiçbir zaman
Rüya'nın Çiftliği					
Oyuncak oynuyorum (Masal)					
Fındık ailesi					
Oyuncak avı (Öykü)					
Oyuncu Yusuf					

Çocuğunuzun izlediği farklı youtube kanalları var mıdır? Cevabınız evet ise bunları aşağıdaki alana yazınız: Evet ☐ Hayır ☐

.....

6- Çocuğunuzun dijital medya araçları ile oynadığı oyun var mıdır? Cevabınız evet ise bunları aşağıdaki alana yazınız: Evet ☐ Hayır ☐

.....

.....

7-İşyeri de dahil olmak üzere kendinizin günlük dijital medya aracı kullanım sürenizi işaretleyiniz:

	Hiç kullanmam	1 saatten az	2 saat	3 saat	4 saatten fazla
Televizyon					
Akıllı telefon					
Masaüstü bilgisayar veya laptop					
Tablet					
Oyun konsolu					

8-Ailenize uygun olduğunu düşündüğünüz durumu sıklık durumuna göre işaretleyiniz:

		Her zaman	Çoğunlukla	Zaman zaman	Nadiren	Hiçbir zaman
1	Kimse izlemese bile televizyon açık kalır.					
2	Yapmam gereken bir iş olduğunda çocuğuma medya araçları (televizyon, tablet, bilgisayar, telefon) için izin veririm					
3	Yemek yerken medya araçları (televizyon, tablet, bilgisayar, telefon) için izin veririm.					

4	Yolculuk sırasında medya araçları (televizyon, tablet, bilgisayar, telefon) için izin veririm					
5	Misafir geldiğinde veya misafirlğe gittiğimizde medya araçları (televizyon, tablet, bilgisayar, telefon) için izin veririm					
6	Çocuğum oyun oynarken medya araçları (televizyon, tablet, bilgisayar, telefon) açık bulunur.					

9-Lütfen çocuğunuza uygun olduğunı düşünüğünüz durumu işaretleyiniz.

		Her zaman	Çoğunlukla	Zaman zaman	Nadiren	Hiçbir zaman
1	Çocuğum televizyon ya da videoyu yalnız izler					
2	Çocuğum televizyon ya da video izlerken yanında bir yetişkin (anne/baba/kardeş gibi) bulunur					
3	Çocuğum bilgisayar ile yalnız oyun oynar					
4	Çocuğum bilgisayar ile oyun oynarken yanında bir yetişkin (anne/baba/kardeş vs.) bulunur					
5	Çocuğum tablet veya akıllı telefon ile yalnız oyun oynar					
6	Çocuğum tablet veya akıllı telefon ile oyun oynarken yanında bir yetişkin bulunur					

EK 3. Araştırma İzni

T.C.
ANKARA VALİLİĞİ
Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-14588481-605.99-22223812
Konu : Araştırma İzni

11.03.2021

GAZİ ÜNİVERSİTESİNE
(Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü)

İlgi: a) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 2020/2 sayılı Genelgesi.
b) 25.02.2021 tarihli ve 36721 sayılı yazınız.

Enstitünüz Temel Eğitim Ana Bilim Dalı Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Selin EVLİCE'nin "**Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Günlük Ekran Sürelerinin ve İçeriklerinin İncelenmesi**" konulu çalışması kapsamında İlimiz Yenimahalle İlçesine bağlı ekli listedeki okullarda uygulama yapma talebi ilgi (a) Genelge çerçevesinde incelenmiştir.

Yapılan inceleme sonucunda, söz konusu araştırmanın Müdürlüğümüzde muhafaza edilen ölçme araçlarının; Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, Milli Eğitim Temel Kanunu ile Türk Milli Eğitiminin genel amaçlarına uygun olarak, ilgili yasal düzenlemelerde belirtilen ilke, esas ve amaçlara aykırılık teşkil etmeyecek, eğitim-öğretim faaliyetlerini aksatmayacak şekilde okul ve kurum yöneticilerinin sorumluluğunda, gönüllülük esasına göre uygulanması Müdürlüğümüzce uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Turan AKPINAR
Vali a.
Milli Eğitim Müdürü

Ek:
Uygulama Araçları

Dağıtım:
Gereği:
Gazi Üniversitesi

Bilgi:
Yenimahalle İlçe MEM

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR..